

Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II
Кафедра обліку і аудиту

Реєстраційний № _____

Кваліфікаційна робота
БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ТА АНАЛІЗ ВИТРАТ ОПЕРАЦІЙНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

БАЛЛА ДАНІЄЛ ОЛЕКСАНДРОВИЧ

Студент IV-го курсу

Освітня програма «Облік і оподаткування»

Ступінь вищої освіти: бакалавр

Тема затверджена Вченою радою ЗУІ

Протокол № 8 / 22 листопада 2022 року

Науковий керівник:

МАКАРОВИЧ ВІКТОРІЯ КОСТЯНТИНІВНА

кандидат економічних наук, доцент

Завідувач кафедру _____:

Бачо Роберт Йосипович

доктор економічних наук, професор

Робота захищена на оцінку _____, «__» _____ 2023 року

Протокол № _____ / 2023

Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II

Кафедра обліку і аудиту

Кваліфікаційна робота

**БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ТА АНАЛІЗ ВИТРАТ ОПЕРАЦІЙНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ**

Ступінь вищої освіти: бакалавр

Виконав: студент IV-го курсу

БАЛЛА ДАНІЄЛ ОЛЕКСАНДРОВИЧ

Освітня програма «Облік і оподаткування»

Науковий керівник: **МАКАРОВИЧ ВІКТОРІЯ КОСТЯНТИНІВНА**

кандидат економічних наук, доцент

Рецензент:

Берегове
2023

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola

Számvitel és Auditálás Tanszék

**AZ ÜZEMI TEVÉKENYSÉG KÖLTSÉGEINEK SZÁMVITELE ÉS
ELEMZÉSE GAZDASÁGI ENTITÁSOKNÁL**

Szakdolgozat

Képzési szint: alapképzés

Készítette: BALLA DÁNIEL

IV. évfolyamos hallgató

Képzési program: Számvitel és adóügy

Témavezető: dr. MAKAROVICS VIKTÓRIA

gazdasági tudományok kandidátusa, docens

Recenzens:

ЗМІСТ

ВСТУП УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ	6
ВСТУП УГОРСЬКОЮ МОВОЮ	8
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ	
ВИТРАТ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	10
1.1. Економічний зміст та класифікація витрат операційної діяльності суб'єкта господарювання	10
1.2. Законодавче, нормативне та інструктивне регулювання обліку витрат операційної діяльності	17
1.3. Інформаційна база та система показників для аналізу витрат операційної діяльності підприємства	21
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА ОБЛІКУ ВИТРАТ ОПЕРАЦІЙНОЇ	
ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	29
2.1. Загальна характеристика та основні показники фінансово-господарської діяльності	29
2.2. Методичні підходи обліку витрат операційної діяльності СФГ	40
2.3. Напрями удосконалення облікового відображення операційних витрат СФГ	47
РОЗДІЛ 3. МЕТОДИКА АНАЛІЗУ ВИТРАТ ОПЕРАЦІЙНОЇ	
ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ	52
3.1. Методика та техніка аналізу витрат операційної діяльності СФГ	52
3.2. Шляхи та резерви оптимізації витрат операційної діяльності СФГ	61
ВИСНОВКИ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ	65
ВИСНОВКИ УГОРСЬКОЮ МОВОЮ	68
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	71
ДОДАТКИ	77
АНОТАЦІЯ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ	
АНОТАЦІЯ УГОРСЬКОЮ МОВОЮ	
АНОТАЦІЯ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ	

TARTALOM

BEVEZETÉS UKRÁN NYELVEN	6
BEVEZETÉS MAGYAR NYELVEN	8
FEJEZET 1. A SZÁMVITEL ÉS A VÁLLALKOZÁS MŰKÖDÉSI TEVÉKENYSÉGÉNEK KÖLTSÉGEINEK ELEMZÉSE ELMÉLETI ALAPJAI	10
1.1. A gazdálkodó szervezet működési tevékenységének gazdasági tartalma és költségosztályozása	10
1.2. A működési költségelszámolás törvényi, szabályozási és utasítási szabályozása	17
1.3. Információs bázis és mutatórendszer a vállalkozás működési költségeinek elemzéséhez	21
FEJEZET 2. A VÁLLALKOZÁS MŰKÖDÉSI TEVÉKENYSÉGÉNEK KÖLTSÉGÉNEK ELSZÁMOLÁSÁNAK MÓDSZEREI	29
2.1. Az [] FFG pénzügyi és gazdasági tevékenységének általános jellemzői és főbb mutatói	29
2.2. Az [] FFG működési tevékenységeinek költségelszámolásának módszeres megközelítései	40
2.3. Az [] FFG működési költségeinek számviteli megjelenítésének javítására	47
FEJEZET 3. A VÁLLALKOZÁS MŰKÖDÉSI TEVÉKENYSÉGÉNEK KÖLTSÉGEI ELEMZÉSÉNEK MÓDSZERTANA	52
3.1. Az [] FFG működési tevékenységének költségelemzésének módszertana és technikája	52
3.2. Az [] FFG működési tevékenységének tartalékának és költségoptimalizálásának módjai	61
KÖVETKEZTETÉSEK UKRÁN NYELVEN	65
KÖVETKEZTETÉSEK MAGYAR NYELVEN	68
FELHASZNÁLT IRODALOM	71
MELLÉKLETEK	77
ABSZTRAKT UKRÁN NYELVEN	
ABSZTRAKT MAGYAR NYELVEN	
ABSZTRAKT ANGOL NYELVEN	

ВСТУП

Актуальність дослідження. Ефективне управління підприємством в умовах ринкової економіки досягається шляхом отримання повної та оперативної інформації про витрати, що впливають на його ефективність. Для максимізації прибутку необхідний облік витрат, який узагальнюється через інформаційну систему бухгалтерського обліку. Розрахунок виробничих витрат і точний облік операційних витрат є життєво важливими для планування та аналізу витрат. Успішне підприємство – це підприємство, яке надає пріоритет отримання цієї інформації, оскільки це може вплинути на його загальну прибутковість. Ефективність і раціональність використання всіх видів ресурсів можна оцінити шляхом обліку та аналізу операційних витрат, тим самим оцінюючи загальну ефективність діяльності підприємства.

Дослідженням питань обліку та аналізу операційних витрат займається велике коло науковців. Серед них варто виокремити праці В.В. Сопка, В. Завгороднього, З. Задорожного, Ф. Бутинця та інших вчених.

Враховуючи досягнення вчених, ряд питань обліку і аналізу операційних витрат потребують поглибленого дослідження. Це питання структури цих витрат, їх розподілу за видами продукції, відображення у звітності тощо.

Розробити обґрунтовані пропозиції та рекомендації щодо удосконалення існуючої методики обліку та аналізу операційних витрат є **метою кваліфікаційного роботи**. Вивчення цих практик є важливим аспектом цієї роботи.

Вирішальне значення для досягнення поставленої мети має вирішення наступних **завдань**:

- ✓ розкрити економічну сутність витрат як об'єкту бухгалтерського обліку.

- ✓ охарактеризувати операційну діяльність СФГ

за складом та класифікацією витрат.

✓ дослідити напрями управління витратами на підприємствах, зокрема виокремити облікову інформацію, яка цьому допомагає.

✓ окреслити методику обліку витрат по [] за період їх діяльності.

✓ провести аналіз операційних витрат діяльності підприємства.

Об'єктом дослідження є фінансово-господарська діяльність СФГ []

Предметом дослідження є теоретичні та практичні аспекти обліку і аналізу операційних витрат на підприємствах.

Методологічною основою дослідження. В процесі дослідження використовувались такі методи як: індукція, дедукція, аналіз, синтез, порівняння, вибіркове обстеження, групування тощо.

Практичне значення отриманих результатів полягає в узагальненні та систематизації облікової інформації щодо операційних витрат та проведенні їх аналізу. Результати дослідження будуть корисними для [] та для інших споріднених підприємств. Також результати дослідження можуть бути корисними для здобувачів вищої освіти, дослідників та практиків, яких цікавить тематика обліку і аналізу операційних витрат.

Інформаційною базою дослідження є праці вітчизняних та іноземних науковців, законодавчі та нормативні акти України, інструктивні матеріали та фінансова звітність []

BEVEZETÉS

A kutatás aktualitása. A vállalkozás hatékony irányítása a piacgazdaság körülményei között a hatékonyságot befolyásoló költségek teljes körű és operatív információk megszerzésével érhető el. A profit maximalizálása érdekében költségelszámolásra van szükség, amelyet egy számviteli információs rendszeren keresztül foglalnak össze. A termelési költségek kiszámítása és a működési költségek pontos rögzítése létfontosságú a költségtervezés és -elemzés szempontjából. A sikeres vállalkozás az, amelyik előnyben részesíti ezen információk megszerzését, mert az befolyásolhatja általános jövedelmezőségét. Minden típusú erőforrás felhasználásának hatékonysága és észszerűsége a működési költségek elszámolásával és elemzésével felmérhető, ezáltal a vállalkozás általános hatékonyságát.

A számviteli kérdések tanulmányozásával és a működési költségek elemzésével tudósok széles köre foglalkozik. Közülük érdemes kiemelni V.V. Sopko, V. Zavhorodny, Z. Zadorozhny, F. Butynets és más tudósokat.

Figyelembe véve a tudósok eredményeit, a működési költségek elszámolásának és elemzésének számos kérdése mélyreható kutatást igényel. Ez a költségek szerkezetének kérdése, terméktípusonkénti megoszlásuk, jelentésekben való tükröződésük stb.

A szakdolgozat célja ésszerű javaslatok kidolgozása a meglévő működési költségek elszámolási és elemzési módszertanának javítására. Ezen gyakorlatok tanulmányozása fontos szempont ennek a munkának.

A kitűzött cél eléréséhez döntő jelentőségű az alábbi **feladatok** megoldása:

- ✓ feltárni a kiadások, mint elszámolási tárgy gazdasági lényegét.
- ✓ az [] működési tevékenységének jellemzése a költségek összetétele és besorolása szerint.
- ✓ a vállalkozások költséggazdálkodási területeinek vizsgálata, különös tekintettel az ezt segítő számviteli információk azonosítására.
- ✓ felvázolni az [] kiadásainak elszámolási módját a tevékenységük időszakára.

✓ elemzi a vállalkozás működési költségeit.

A kutatás objektuma az [] pénzügyi és gazdasági tevékenysége.

A kutatás tárgya a vállalkozások működési költségeinek elszámolásának és elemzésének elméleti és gyakorlati vonatkozásai.

A vizsgálat módszertani alapjai. A kutatás során olyan módszereket alkalmaztunk, mint: indukció, dedukció, elemzés, szintézis, összehasonlítás, szelektív vizsgálat, csoportosítás stb.

A kapott eredmények *gyakorlati jelentősége* a működési költségekre vonatkozó számviteli információk általánosításában, rendszerezésében és elemzésében rejlik. A kutatás eredményei hasznosak lesznek az [] FFG és más kapcsolódó vállalkozások számára. A tanulmány eredményei hasznosak lehetnek a felsőoktatási hallgatók, kutatók és gyakorlati szakemberek számára is, akik érdeklődnek a működési költségek elszámolása és elemzése iránt.

A kutatás információs bázisa hazai és külföldi tudósok munkái, Ukrajna törvényi és szabályozási aktusai, az [] oktatóanyagai és pénzügyi beszámolóit.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ ВИТРАТ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Економічний зміст та класифікація витрат операційної діяльності суб'єкта господарювання.

На сьогоднішній день підприємствам України, які проводять господарську діяльність, для досягнення цілей - прибутковості, слід приділити особливу увагу витратам і доходам. Господарська діяльність являє собою витрати, тому вже від початку її виникнення, будь-яка підприємницька діяльність пов'язана з матеріальними та грошовими витратами, які потребують вчасної та достовірної інформації, задля ефективного обліку, оскільки це впливає на розвиток суб'єкта господарювання.

Термін «витрати» застосовується у різних значеннях. Під витратами розуміють витрати (англ. expense), видатки (англ. cost), виплати (англ. disbursement) і затрати (англ. expenditure) [1].

Собівартість можна розглядати як вартості ресурсів, які підприємство придбаває у поточному періоді. Витрати (вартість) - це грошова міра ресурсів компанії, використаних для будь-яких цілей [1].

Витрати періоду зумовлені вибуттям ресурсів і зменшують нерозподілений прибуток підприємства цього періоду [1].

Для розуміння сутності терміну "витрати" розглянемо ряд визначень, які наводять науковці та дослідники.

Так, Бутинець Ф.Ф., розглядаючи витрати, визначає їх як загальний економічний клас, який характеризує використання різноманітних речовин і сил природи в управлінських процесах [2].

Грицюк Є. О, в свою чергу, акцентує, що витрати — це найширше поняття, у якому в грошовому виразі виражаються всі витрати різних видів економічних ресурсів (праці, сировини, матеріалів, основних засобів, фінансових ресурсів) у виробництві, обігу та розподілі продукції, а не в

об'єктах, як у сфері виробничих і невиробничих витрат, до яких відносяться збитки бізнесу (сплачені штрафи, збитки через скасовані замовлення, стихійні лиха) [3].

Вартої уваги є визначення, яке наводить Шмаленбах Е., який розглядає активи як витрати, що не перетворилися на доходи, а пасиви розглядає як доходи, що не перетворилися на витрати. На його думку, для визначення фінансових результатів необхідно орієнтуватися на зміни грошових витрат і доходів, які в свою чергу включають матеріальні витрати і доходи [20, с. 154].

Котляров С.А. розуміє під витратами вартість ресурсів, що будуть використані в майбутньому для отримання прибутку або досягнення інших цілей організації. До витрат, при цьому, включає вартість матеріальних ресурсів, трудових ресурсів, необхідних для виробництва продукції або послуги [21, с.45].

Тобто, витрати тісно пов'язані з терміном ресурси, а ресурси створюються на ринку. Це означає, що якщо необхідні ресурси, що потребує підприємство знаходяться на ринку, вони є потенційними, і при викупу стають реальними ресурсами для досягнення цілей підприємства.

Підприємство з даними або сформованими ресурсами забезпечує свою діяльність, які можуть бути одноразовими та поточними.

Таким чином, за результатами розгляду сутності витрат, можна зазначити, що витрати - це грошове вираження кількості використаних і спожитих ресурсів, які підприємство споживає та використовує для реалізації власної господарської діяльності та досягнення отримання прибутку.

Класифікація витрат здійснюється за різними ознаками. Найвідомішим способом є за діяльністю підприємств, що може бути операційна, інвестиційна та фінансова (рис. 1.1).

Операційна діяльність — це основна діяльність підприємства, а також інша діяльність, яка не є інвестиційною чи фінансовою діяльністю [4].

Інвестиційна діяльність - це придбання та реалізація тих неліквідних активів і тих фінансових інвестицій, які не є грошовими еквівалентами (монетарними) [4].

Фінансова діяльність — це діяльність, яка призводить до зміни розміру та складу власного та позикового капіталу компанії [4].

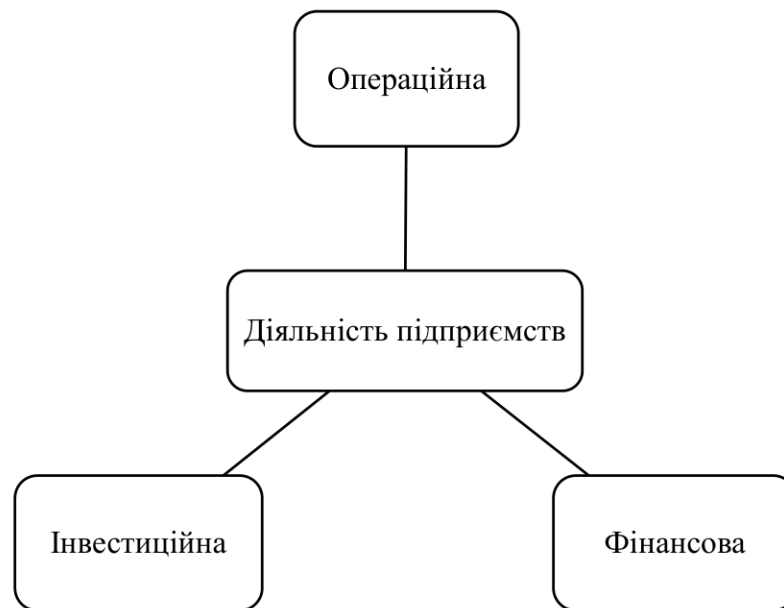

Рис. 1.1. Види діяльності підприємств*

**Джерело: сформовано за даними [4].*

Кожен вид діяльності являє собою ряд економічних елементів, що дає змогу характеризувати структуру витрат. Наприклад, витрати операційного діяльністю групується за наступним:

- 1) матеріальні витрати;
- 2) витрати на оплату праці;
- 3) відрахування на соціальні заходи;
- 4) амортизація;
- 5) інші операційні витрати.

Між елементами витрат та Планом рахунків бухгалтерського обліку є взаємозв'язок, тому операційні витрати обліковуються на рахунках «Витрати

діяльності», що є дев'ятим класом Плану рахунків. Найпоширенішими, де обліковуються операційні витрати – це 90 «Собівартість реалізації», 91 «Загальновиробничі витрати», 92 «Адміністративні витрати», 93 «Витрати на збут» і 94 «Інші витрати операційної діяльності». Облік витрат операційної діяльності узагальнюється у Звіті про фінансові результати та сукупний дохід.

Розглянемо, які саме витрати вміщуються в кожную групу витрат за економічними елементами.

Матеріальні витрати включають такі види витрат, як: сировина і матеріали, закупівля напівфабрикатів та запасних частин, придбання палива та енергії для технічних та інших експлуатаційних цілей, будівельні матеріали, основні засоби, інші необоротні матеріальні активи та запасні частини для ремонту МШП; інші матеріальні витрати, що використовуються для ведення господарської діяльності підприємства.

Група витрат - витрати на оплату праці, передбачає включення таких видів витрат як: нарахування заробітної плати, надбавок і тарифних ставок і доплат, заохочення та винагороди, фінансова допомога, компенсація оплата відпусток. Може включати додаткові витрати на оплату праці.

Група витрат на відрахування на соціальні заходи включає: відрахування на загальнообов'язкове державне соціальне страхування; відрахування особистого страхування співробітників компанії; Відрахування на інші соціальні заходи [36].

Група витрат - амортизація включає суму амортизації, нараховану на основні засоби, інші необоротні матеріальні активи та нематеріальні активи[36].

Група витрат "Інші операційні витрати" включає: відрахування для фізичних осіб; витрати на придбання літератури для інформаційного забезпечення господарської діяльності підприємства; витрати щодо сплати для участі в семінарах; витрати на аудит; витрати на транспортні послуги; витрати на придбання ліцензій та інших спеціальних дозволів, виданих для ведення господарської діяльності; витрати на охорону праці; витрати на перевезення

працівників на роботу та з роботи; витрати, пов'язані з оплатою послуг комерційних банків та інших кредитно-фінансових установ; інші операційні витрати тощо [22].

Використовуючи групування витрат за економічними елементами складно реалізувати їх аналіз в розрізі процесів виробництва, тобто за торговими точками, структурними підрозділами, відділами, видами продукції.

Відповідно, задля контролю та аналізу, варто групувати витрати в межах виробничої калькуляції за статтями калькуляції.

Класифікація витрат за статтями калькуляції показує призначення витрат і їх зв'язок із процесом. Це групування використовується для розрахунку витрат за типом продукту та місцем виникнення витрат. Це залежить від багатьох факторів: методу планування витрат, процесу виробництва та продукту, що виготовляється. Встановлення переліку та складу статей калькуляції є обов'язком підприємства та регулюється його обліковою політикою [30].

В теорії та практиці для цілей управління витратами використовують групування витрат за центрами відповідальності. Таке групування дає можливість поділяти собівартість на виробничу, технологічну, собівартість цеху, заводу тощо.

Якісна класифікація операційних витрат відіграє важливу роль з метою відображення витрат в бухгалтерському обліку та задля ефективного управління діяльністю підприємства [37].

Операційні витрати має свою структуру, що відображено на рисунку 1.2. Як правило, операційні витрати займають найбільшу питому вагу в складі витрат підприємства.

Операційні витрати включають витрати на виробництво продукції, адміністративні витрати, витрати на збут та інші операційні витрати [23].

Рис. 1.2. Структура операційних витрат*

**Джерело: сформовано за даними [6].*

До складу адміністративних витрат, як правило, включають витрати на утримання та управління підприємством, а саме: загальногосподарські витрати, включаючи організаційні витрати, витрати на проведення річних зборів, представницькі витрати); утримання службового відрядження та загальногосподарського персоналу; основні засоби, інший загальний ремонт, Вартість основних необоротних активів для економічних цілей; витрати на зв'язок (пошта, телеграма, телефон, телекс, факс тощо); плата за професійні послуги (юридичні, аудиторські, оцінка майна); амортизація нематеріальних активів для загальногосподарських цілей; оподаткування у встановленому законодавством порядку збори та інші обов'язкові платежі (крім тих, що включаються до собівартості продукції, робіт, послуг), плата за розрахунково-касове обслуговування та інші банківські послуги, інші збори загальногосподарського призначення [24].

До витрат на збут відносять витрати, пов'язані з продажем продукції. Витрати на збут включають: пакувальні матеріали для готової продукції в банках; для ремонту тари; для реклами та дослідження ринку; заробітна плата та комісійні, що виплачуються продавцям, торговим агентам і працівникам відділу збуту; передпродажна підготовка товарів; відрядження для торгових працівників; використовуються для обслуговування. основні засоби та інші значні необоротні активи, пов'язані з реалізацією продукції, товарів, техніки, послуг; використовуються для транспортування та страхування готової продукції; використовуються для гарантійного ремонту та гарантійного обслуговування; пов'язані з реалізацією продукції (товарів, техніки, послуг) інші витрати [25].

До інших операційних витрат відносяться витрати на дослідження та розробки; реалізовані витрати в іноземній валюті; реалізовані витрати на виробничі запаси; суми безнадійної заборгованості та суми, на які створюється резерв на безнадійну заборгованість; зміни обмінних курсів валют для зобов'язань та зобов'язань); збитки від знецінення акцій; нестачі та втрати внаслідок падіння вартості; визнані штрафи, пені, пені; виплата матеріальної допомоги на утримання об'єктів соціально-культурного призначення; інші операційні витрати [25].

З рис. 1.2. видно, що витрати, пов'язані з виробничою діяльністю складаються із прямих матеріальних витрат; прямих витрат на оплату праці; інших прямих витрат; загальновиробничих витрат [6].

До складу прямих матеріальних витрат входить вартість сировини і основних матеріалів, які є основою для виробництва продукції (робіт, послуг), покупних напівфабрикатів, комплектуючих виробів, допоміжних матеріалів та інших матеріалів, які можуть бути безпосередньо віднесені до конкретного об'єкту витрат. Прямі витрати на оплату праці — це заробітна плата та інші виплати працівникам, які виробляють продукцію, виконують роботу чи надають послугу. До інших прямих витрат належать усі інші виробничі витрати, які можуть бути безпосередньо віднесені до конкретних об'єктів

витрат, зокрема відрахування на соціальні заходи, орендна плата за земельні та майнові паї, амортизація виробничих основних засобів, втрати від браку тощо [30].

Загальновиробничі витрати, в свою чергу, поділяються на постійні та змінні витрати.

Під постійними витратами розуміють витрати, які залишаються незмінними при зміні обсягів виробництва за певний період [6].

Під змінними витратами розуміють витрати, які змінюються прямо пропорційно до обсягів виробництва [6].

До загальновиробничих витрат відносяться витрати на управління виробництвом. Зокрема, заробітна плата та відрахування на представництва для управлінських установ; витрати на відрядження; амортизацію загальновиробничих основних засобів і нематеріальних активів; основні засоби та інші необоротні активи, що використовуються для загальновиробничого призначення. Витрати на утримання, експлуатацію, ремонт, страхування, операційну оренду; витрати на вдосконалення технології та організації виробництва; витрати на опалення, освітлення, водопостачання та інші витрати на утримання промислових підприємств; витрати на обслуговування виробничого процесу; охорону праці, техніку безпеки та охорону навколишнього середовища. витрати загальні Інші витрати виробничого призначення [16].

1.2. Законодавче, нормативне та інструктивне регулювання обліку витрат операційної діяльності

Методологічною основою обліку витрат є законодавчі та нормативні акти, які є важливими для визнання, оцінки та складу витрат.

Система обліку витрат не може повноцінно існувати без відповідного нормативно-правового регулювання. Це регулювання формувалося протягом

останніх двох десятиліть і перебуває в процесі постійних змін через політичні, економічні, соціальні та інші фактори [26, с. 120].

Нормативно-правове регулювання бухгалтерського обліку зазнає постійних змін за останні роки. З.В. Задорожний, дуже влучно зазначає що, через відсутність послідовної концепції, є потреба на його реформування. Спочатку впроваджувалися національні стандарти, але тепер потрібні міжнародні стандарти [27, с. 350].

Основними нормативними актами з бухгалтерського обліку, щодо витрат є:

1) Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку №1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» - Наказ Мінфіну № 73 від 07.02.2013, витрати - це зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, які призводять до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу за рахунок його вилучення або розподілу власниками) за звітний період [7].

2) Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку №16 «Витрати» - Наказ Мінфіну № 318 від 31.12.99 [4].

3) Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку №21 «Вплив змін валютних курсів» - Наказ Мінфіну № 193 від 10.08.2000 [8].

4) Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку №30 «Біологічні активи» - Наказ Мінфіну № 790 від 18.11.2005 [9].

5) Методичні рекомендації з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств №132 від 18.05.2001р. [10].

6) Закон України №996 від 16.07.1999р «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [11].

7) Наказ Мінфіну №291 від 30.11.1999 Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку та Інструкції про його застосування [12].

8) Податковий кодекс України. У пп. 14.1.27 Податкового кодексу визначено, що витрати - це сума будь-яких витрат платника податку в грошовій,

матеріальній або нематеріальній формах, здійснених для провадження господарської діяльності платника податку, в результаті яких відбувається зменшення економічних вигід у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, внаслідок чого відбувається зменшення власного капіталу (крім зміни капіталу за рахунок його вилучення або розподілу власником) [13].

Основний нормативний документ, що регулює бухгалтерський облік в Україні, а зокрема й облік витрат – це Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [28]. Законом визначено основний принцип формування облікової інформації про витрати - нарахування. Підприємства повинні дотримуватися організаційних принципів та принципів бухгалтерського обліку, передбачених вищезазначеними законами.

Варто відмітити, що МСФЗ не мають спеціального стандарту, який регулює облік та процедури відображення витрат у фінансовій звітності. Усе це розпорошено по різних стандартах. Наприклад: МСФЗ 2 «Запаси» регулює оцінку витрат за матеріалами, МСФЗ 16 «Основні засоби» - витрати з амортизації, МСФЗ 19 «Виплати працівникам» - витрати на оплату праці. Зокрема, ці стандарти регулюють порядок включення витрат до собівартості продукції, основних засобів та нематеріальних активів (їх декапіталізацію) або вибуття. Крім того, МСФЗ 23 «Витрати на позики» визначає як обліковувати витрати за позиками [29].

В нашій країні принципи формування бухгалтерської інформації щодо витрат та розкриття інформації про них у фінансовій звітності розкрито в НП(С)БО 16 «Витрати» [4], НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»[7] та інших нормативних актах.

У відповідності до НП(С)БО 16 [4] витрати визнаються як: зменшення власного капіталу товариства внаслідок зменшення активів або збільшення зобов'язань (крім зменшення капіталу внаслідок вибуття або розподілу власника); визначається на основі систематичного та обґрунтованого розподілу економічних вигід від активів протягом кількох звітних періодів; якщо економічні інтереси не відповідають або більше не відповідають умовам

активів підприємства, вони мають бути негайно підтверджені; можлива достовірна оцінка суми витрат [4].

Не можуть визнаватись витратами та не включаються у фінансову звітність, такі об'єкти, як: платежі за договорами комісії, агентськими договорами та іншими подібними договорами на користь комітента, принципала тощо; попередня (авансова) оплата товарно-матеріальних цінностей, інжинірингу, послуг; повернення отриманий кредит; зменшення інших активів або збільшення зобов'язань, які не відповідають умовам, визначеним статтею 6 цього Положення (стандарту) [4].

Недотишко Ю.П. виокремила ряд особливостей обліку витрат за національними положеннями. При цьому акцентувала увагу на наступне:

- облік витрат в нашій країні здійснюється за принципами нарахування, періодичність, автономність та безперервність, що є характерним і для західноєвропейських компаній;

- нажаль, в практиці наших підприємств менше уваги приділяється оцінці ефективності та використанню витрат ніж це здійснюється в західноєвропейських країнах;

- Недоліки в національній законодавчій базі, фіскальній та податковій політиці спонукали підприємства до скорочення виробництва, що призвело до збільшення витрат на виробництво та збут. За відсутності чітких правил поведінки перевіряючих органів та керівництва підприємства така практика призводить до зниження ефективності такої роботи та збільшує непродуктивні витрати на її проведення [30].

Наявні недогляди та недоліки обліку витрат у вітчизняних підприємствах призводять до зростання розміру накладних витрат, а це відповідно, негативно впливає на роботу підприємства в цілому. Тому, вважаємо, доцільним особливу увагу приділяти розміру накладних витрат та застосовувати відповідні заходи управління для їх мінімізації.

Для реалізації заходів якісного управління витратами, доцільним є удосконалення нормативно-правового регулювання обліку витрат та використання інноваційних методів калькулювання собівартості, оптимізації витрат та їх управління. Джерелом інформації для цього є саме дані облікової системи.

Проблеми економічного аналізу відіграють важливу роль в оцінці ефективності господарської діяльності та пошуку шляхів її підвищення. Будь-яка підприємницька діяльність вимагає постійного моніторингу її розвитку, аналізу процесу, в якому перебуває підприємство в сучасних умовах господарювання. В основному це пов'язано зі змінами економічних умов, кон'юнктури ринку, податкового законодавства тощо, в яких працює компанія. Якість аналізу залежить від правильного обліку та правильної класифікації витрат господарської діяльності [30].

Саме тому, вважаємо, за необхідне здійснювати акцент та піднімати питання пропозицій щодо удосконалення бухгалтерського обліку і аналізу собівартості відповідно до вимог національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, МСФЗ та податкового законодавства нашої країни з урахуванням специфіки діяльності підприємства.

1.3 Інформаційна база та система показників для аналізу витрат операційної діяльності підприємства

У сучасних умовах економічний аналіз перетворився на управлінську діяльність, яка необхідна для суб'єктів господарювання, та слугує для управлінських рішень на всіх рівнях управління; та є необхідним для стабільного функціонування, причому сформується ефективна система управління витрат операційної діяльності.

Витрати операційної діяльності аналізується з метою визначення обґрунтованості понесених витрат та оцінки впливу окремих факторів на їх

вартість. Результати аналізу можуть виявити резерви скорочення витрат компанії та причини перевитрат і визначити основу для планування витрат [14].

Об'єктами аналізу операційних витрат підприємства є наступні показники:

- виробнича собівартість виготовленої продукції, наданих послуг і виконаних робіт в цілому та за статтями витрат підприємства та його структурних підрозділів;

- собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) та інших активів;

- адміністративні витрати;

- витрати на збут;

- витрати від іншої операційної діяльності;

- витрати на 1 грн. чистого доходу;

- операційні витрати за елементами витрат;

- окремі елементи та статті витрат;

- співвідношення: витрати – чистий дохід – прибуток [14,30].

Можна зробити такі аналізи операційних витрат, як:

- 1) аналіз динаміки витрат;

- 2) аналіз структури витрат;

- 3) аналіз витрат на 1 грн. виготовленої і реалізованої продукції;

- 4) аналіз собівартості окремих видів продукції;

- 5) оперативний аналіз собівартості.

Аналіз ряду показників діяльності підприємства у часових інтервалах є одним із головних аспектів фінансового аналізу. Забезпечити реалізацію цього дає можливість горизонтальний аналіз.

Горизонтальний аналіз передбачає обчислення темпу зростання певного показника за кілька періодів, щоб оцінити загальну тенденцію його змін. Горизонтальний аналіз може приймати різні форми, наприклад порівняння фінансових показників поточного періоду з показниками попереднього або їх порівняння з відповідним періодом попереднього року. Щоб визначити

динамічні лінії тренду, компанії уважно вивчають фінансові показники минулих періодів і аналізують зміни в цих трендах.[30].

Порівнюючи показники підприємства з подібними показниками діяльності інших підприємств можна виявити причини відмінностей та окреслити параметри ефективності використання матеріальних ресурсів, трудових ресурсів, виявити резерви кожного порівнюваного об'єкта. Крім цього, таке порівняння може виявити конкурентоспроможність компанії в порівнянні з іншими аналогічними підприємствами на ринку.

Перевагою горизонтального аналізу є те, що він дозволяє отримати найбільш загальне уявлення про якісні зміни в структурі суміжних об'єктів аналізу та динаміку цих змін. За допомогою структурного аналізу або вертикального аналізу можна визначити розташування кінцевих фінансових показників і оцінити вплив кожного структурного індексу на загальні результати. Існує два важливі фактори, які вказують на необхідність і практичність вертикального аналізу. По-перше, це дозволяє перейти до відносних показників (коефіцієнтів), які можна використовувати для порівняння економічного потенціалу та операційних результатів різних компаній. По-друге, відносні показники певною мірою пом'якшують згубний вплив інфляції, який може бути досить значним. Фінансова звітність ускладнена спотвореним абсолютним показником, що ускладнює динамічне порівняння. Для аналізу структури витрат підприємства корисним є вертикальний підхід. Це відомо як вертикальний аналіз звітності про фінансову діяльність [30].

У загальному вигляді аналіз витрат передбачає порівняння фактичних і прогнозованих показників за звітний період, фактичних – кілька звітних періодів, виявлення факторів, які впливають на рівень показників і ступінь їх впливу. Аналіз динаміки витрат дає можливість виявити тенденції зміни витрат, розробити заходи з оптимізації та запобігти непотрібним витратам і виробничим втратам [15].

Аналіз складу і структури витрат дає змогу на виявлення витрат, які мають найбільшу питому вагу, тобто які мають найбільший вплив на динаміку витрат, та передбачає:

- 1) аналіз постійних і змінних витрат;
- 2) аналіз витрат на виробництво за економічними елементами;
- 3) аналіз витрат за статтями калькуляцій;
- 4) аналіз прямих і непрямих витрат.

Аналізуючи постійні та змінні витрати, за мету є визначення рівня беззбитковості та оптимізація структури виробництва. Аналіз структури витрат за економічними факторами дозволяє визначити характер виробництва (матеріаломісткість, капіталомісткість, трудомісткість) і тим самим визначити найважливіші напрями пошуку резервів зниження собівартості [16].

Групуючи витрати за їх призначенням, яке відноситься до конкретних статей калькуляції, ми отримуємо уявлення про те, як розподіляються та використовуються ресурси, що дозволяє нам визначити зони концентрації витрат, резерви скорочення витрат і заощадження. Цей метод має вирішальне значення для визначення вартості окремих продуктів і виявлення областей, де можна підвищити ефективність. Аналіз витрат за статтями калькуляції також висвітлює внесок кожної статті в загальну дисперсію, що дозволяє нам оптимізувати виробничі витрати, зосередившись на конкретних областях [16].

Важливим показником ефективності є аналіз витрат на 1 грн. продукції, це дає змогу на визначення середнього рівня витратомісткості продукції.

На підприємстві рекомендується аналізувати лише основні види собівартості одиниці продукції. Метою цього аналізу є порівняння витрат, визначення факторів і точне вимірювання їх впливу на суми прямих витрат, а також виявлення можливих шляхів зниження собівартості товарів за рахунок змін у дизайні продукції та технології виробництва товарів. [14].

Методи, що використовуються для аналізу витрат, включають: функціональний аналіз витрат, аналіз беззбитковості, аналіз грошових потоків, аналіз витратних показників, аналіз LCC [17].

Система діагностики витрат для фірм, особливо тих фірм з інтенсивними витратами, які виробляють за допомогою своїх технологічних процесів, забезпечує адекватні, характерні показники для таких цілей: матеріаломісткість, трудомісткість, енергоємність, капіталомісткість тощо. Аналіз витрат з використанням набору За витратними показниками можна визначити, які об'єкти є визначальними для діагностики можливих шляхів зниження собівартості продукції. При вивченні показників трудомісткості слід орієнтуватися на виробничу собівартість і загальну виробничу собівартість підприємства. Окремі елементи методики оцінки ефективності та раціональності вартості інвестиційної діяльності необхідно розглядати як важливу частину та складову загальної системи діагностики витрат [18].

У поєднанні з наведеною вище ситуацією ми згрупували та запропонували показники витрат і вигод операційної діяльності (табл. 1.1.).

Необхідна інформація для проведення аналізу витрат операційної діяльності є у фінансовому звіті форма №2 Звіт про фінансові результати. У процесі оцінки фінансової звітності суб'єктів господарювання застосовується принцип дедукції, а саме: від загального до часткового. Це дає змогу відтворити історичну та логічну послідовність господарської діяльності підприємства та оцінити ступінь її впливу на економічну ефективність. Під час аналізу слід враховувати, що інформація, представлена у звіті, була врахована. Облікова політика, обрана компанією, також потребує дослідження, оскільки вона впливає на розмір її витрат [19].

Динамічний аналіз і факторний аналіз показників економічної ефективності дозволяє приймати обґрунтовані управлінські рішення щодо способів покращення кінцевого результату бізнесу [18].

Таблиця 1.1.

Показники ефективності аналізу витрат операційної діяльності *

№ п/п	Показники	Формула розрахунку
1	2	3
1	Рентабельність реалізованої продукції	ВП/СВ
2	Коефіцієнт окупності виробничих витрат	СВ/ВП
3	Рентабельність операційних витрат	ОП/СВ+АВ+ВЗ
4	Коефіцієнт окупності операційних витрат	СВ+АВ+ВЗ/ОП
5	Рентабельність адміністративних витрат	ОП/АВ
6	Коефіцієнт окупності адміністративних витрат	АВ/ОП
7	Рентабельність витрат на збут	ОП/ВЗ
8	Коефіцієнт окупності витрат на збут	ВЗ/ОП
9	Рентабельність змінних витрат	ЧП+СВ
10	Коефіцієнт окупності змінних витрат	СВ/ЧП
11	Рентабельність постійних витрат	ЧП/АВ+ВЗ
12	Коефіцієнт окупності постійних витрат	АВ+ВЗ/ЧП
13	Рентабельність адміністративних витрат	ЧП/АВ
14	Коефіцієнт окупності адміністративних витрат	АВ/ЧП
15	Рентабельність витрат на збут	ЧП/ВЗ
16	Коефіцієнт окупності витрат на збут	ВЗ/ЧП
17	Рентабельність операційних витрат	ЧП/СВ+АВ+ВЗ
18	Коефіцієнт окупності операційних витрат	СВ+АВ+ВЗ/ЧП

*Джерело: сформовано за даними [18].

Умовні позначення: ВП - валовий прибуток, СВ – собівартість реалізованої продукції, АВ – адміністративні витрати, ВЗ – витрати на збут, ОП – прибуток від операційної діяльності, ЧП – чистий прибуток.

Сутність факторного аналізу витрат діяльності реалізується через у визначення загального відхилення, виявлення та оцінки окремих факторів, що впливають на загальне відхилення [17].

Показники ефективності систематично аналізуються для визначення факторів, які на них впливають, за допомогою комплексного методу, який називається факторним аналізом [18].

Завданнями факторного аналізу витрат операційної діяльності визначають:

- 1) відбір факторів;
- 2) класифікація і систематизація факторів;
- 3) визначення залежності між чинниками і результативними показниками;
- 4) моделювання зв'язку між ними;
- 5) розрахунок впливу факторів і оцінка ролі кожного з них;
- 6) розрахунок резервів [18].

Відповідно, варто аналіз витрат операційної діяльності починати із аналізу загальної суми витрат та структури витрат. Аналіз структури операційних витрат та їх зміни протягом звітного періоду за різними елементами витрат, та аналіз статей витрат фактично собівартості продукції дає можливість здійснити пошук та джерела зниження витрат і зростання прибутковості.

За результатами дослідження основ обліку і аналізуючи операційних витрати діяльності можна зробити наступні підсумки:

1. Опираючись на нормативні акти, під витратами слід розуміти витрати звітного періоду, які можна чітко визначити та призводять до зменшення активів, або збільшення зобов'язань, що, в свою чергу, призведе до зменшення власного капіталу компанії, за умови, що ці витрати можуть бути достовірно оцінені. Крім цього, витрати повинні мати грошове вираження, забезпечувати використання ресурсів компанії задля отримання прибутку.

2. Під операційними витратами слід розуміти витрати, які безпосередньо пов'язані з операційною діяльністю компанії.

3. Класифікувати операційні витрати для цілей обліку можна за різними ознаками, для прикладу: за календарним періодом; за місцем виникнення виробничої собівартості продукції, за видом продукції, за способом перенесення вартості на продукцію тощо;

4. Нормативно-правові положення обліку витрат операційної діяльності потребують удосконалення в частині визнання витрат та їх оцінки. Рекомендуємо опиратись додатково при визнанні витрат та їх оцінки на міжнародні стандарти фінансової звітності та зарубіжну практику калькулювання собівартості продукції.

5. Для оптимізації витрат важливим є проведення їх аналізу. Реалізація аналізу динаміки, структури та коефіцієнтного аналізу дає можливість виявити наднормативні витрати та резерви економії витрат. Це, в свою чергу, забезпечить використання заходів мінімізації витрат та зростання прибутковості.

РОЗДІЛ 2.

МЕТОДИКА ОБЛІКУ ВИТРАТ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

2.1 Загальна характеристика та основні показники фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарювання

Сільське господарство – галузь народного господарства. Метою господарств є забезпечення населення продовольчими товарами та отримання сировини.

На сьогоднішній день дана галузь є однією з найважливіших в економіці, тому що понад 80 % фонду споживання формується саме за рахунок продукції сільського господарства [32].

Відповідно до «Аграрного закону України» сільське господарство - це форма підприємницької діяльності громадян, які створюють юридичну особу, виявляючи бажання виробляти товарну сільськогосподарську продукцію, займатися її переробкою та реалізацією з метою отримання прибутку на землях, наданих їм для обробітку [31].

В Україні на нашу думку, найбільш поширеною формою підприємницької діяльності в сільськогосподарському секторі є фермерська господарство.

Сільське господарство, як бізнес, ведеться за такими принципами:

- Вільний вибір діяльності;
- Участь у сільськогосподарській діяльності на добровільних засадах майном і коштами юридичних осіб і громадян, у тому числі на умовах оренди;
- Повна самостійність у плануванні діяльності, виборі постачальників ресурсів і споживачів продукції, що випускається, встановленні цін відповідно до чинного законодавства;
- наймати персонал вільно;
- залучає речовини і технології, фінанси, працю, природні ресурси та інші види ресурсів, використання яких не заборонено чи обмежено законом;

- Вільне розпорядження прибутком (доходами), що залишився після законодавчо сплачених платежів;
- Господарство самостійно веде зовнішньоекономічну діяльність і приймає рішення про використання своєї частки валютної виручки;
- Майнові та інші зобов'язання за результатами господарської діяльності [32].

Досліджуване селянське фермерське господарство [REDACTED] створене 14 березня 1996 і діє згідно українського «Господарського права», Цивільного та Господарського кодексу, Статуту господарства, Земельного законодавства. Засновником є [REDACTED] Місцезнаходження: Закарпатська область, [REDACTED]

Господарство було створено шляхом викупу іншого суб'єкта господарювання, та має наступні головні реквізити, табл. 2.1:

Таблиця 2.1

Основні реквізити [REDACTED]

Повне найменування:	[REDACTED]
Код ЄДРПОУ:	[REDACTED]
Директор:	[REDACTED]
Види діяльності КВЕД:	01.46 Розведення свиней 01.13 Вирощування овочів і баштанних культур, коренеплодів і бульбоплодів 01.11 Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур (основний)

**Джерело: сформовано за даними установчих документів*

Аграрне підприємство [REDACTED] здійснює підприємницьку діяльність за самостійною ініціативою, на власний ризик і систематично – за використанням земель, як основного засобу виробництва – та має статус юридичної особи. Майно селянського/фермерського господарства належить його членам.

Господарство займається господарською діяльністю, самостійно визначає напрями своєї діяльності та спеціалізацію. Самостійно організовує

виробництво продукції, її переробку та доробку, реалізацію з метою одержання прибутку і розширення виробництва. В основному підприємство вирощує аграрну продукцію, що реалізує після доробки.

Самостійно, на власний розсуд, підбирає партнерів з якими має право вступати в договірні відносини.

Самостійно розпоряджається виробленою продукцією, та може реалізувати її на власний розсуд будь-яким споживачам, незважаючи на її статус.

До основних завдань фермерського господарства [] слід віднести:

1. забезпечення зайнятості населення шляхом використання трудових ресурсів;
2. виробництво, переробка, доробка та збут аграрної продукції;
3. участь у розвитку інфраструктури місцевості, де розташоване фермерське господарство;
4. раціональне використання земельної ділянки, яке передано йому у власність.

Селянське/фермерське господарство [], має право придбавати, брати в тимчасове користування майно від підприємств, установ, організацій та громадян.

Введення бухгалтерського обліку [] здійснюється відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [33], принципів бухгалтерського обліку та відповідно до Національних Положення Бухгалтерського обліку.

Правильне нарахування та сплата податків здійснюється відповідно до Податкового Кодексу України.

[] перебуває на загальній системі оподаткування, є платником Податку на прибуток у розмірі 18 %, Акцизного збору та Земельного податку. Відповідно до вимог законодавства України нараховує на заробітні плати та сплачує Єдиний соціальний внесок на

загальнообов'язкове державне соціальне страхування, утримує і сплачує Податок на доходи фізичних осіб та Військовий збір.

Питання організації бухгалтерського обліку на підприємстві належить до компетенції власника відповідно до законодавства та установчих документів.

Фермерським господарством застосовано четверта форма організації бухгалтерського обліку, тобто ведення бухгалтерського обліку та складання звітності здійснюється безпосередньо власником.

Досліджуване господарство має основні засоби у вигляді земельні ділянки, що відображено на бухгалтерському Балансі (Форма №1 Звіт про фінансовий стан), є прибутковим та платоспроможним, аналіз яких наведено нами нижче.

Таблиця 2.2

Порівняльний аналітичний баланс **по**
2021-2022 рр.

Назва статті	Коди рядків	2021	2022	Аналіз динаміки		Аналіз структури			
				Абсолютне відхилення, (+,-)	Відносне відхилення, %	Аналіз питомої ваги статей у підсумку балансу		Відхилення, (+,-)	Структурний аналіз абсолютного відхилення
						2021	2022		
А	Б	1	2	3	4	5	6	7	8
Актив									
I. Необоротні активи									
Нематеріальні активи	1000								
основні засоби	1010, 1015	69,2	69,2	=	0%	93,77%	16,9%	+76,87%	
Усього по розділу I	1095	69,2	69,2	=	0%	93,77%	16,9%	+76,87%	
II. Оборотні активи									
запаси	1100, 1110	4,6	80,1	+75,5	+1741%	6,23%	19,55%	+13,32%	22,47%
дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	1125								
гроші та їх еквіваленти	1165		260,4	+260,4	+100%		63,55%	+63,55%	77,53%
Усього за розділом II	1195	4,6	340,5	+335,9	+7402%	6,23%	83,1%	+76,87%	
Баланс	1300	73,8	409,7	+335,9	+555,1%	-	-	-	-
Розрахункові показники: <i>Активи, що повільно реалізуються</i>	1095, від 1100 до 1155, 1170, 1190, 1200	73,8	149,3	+75,5	+202,3%	-	36,45%	+36,45%	22,47%

Назва статті	Коди рядків	2021	2022	Аналіз динаміки		Аналіз структури			
				Абсолютне відхилення, (+,-)	Відносне відхилення, %	Аналіз питомої ваги статей у підсумку балансу			Структурний аналіз абсолютного відхилення
						2021	2022	Відхилення, (+,-)	
А	Б	1	2	3	4	5	6	7	8
Найбільш ліквідні активи	1160, 1165		260,4	+260,4	+100%	-	63,55%	+63,55%	77,53%
А	Б	1	2	3	4	5	6	7	8
Пасив									
I. Власний капітал									
Зареєстрований капітал	1400								
Резервний капітал	1415								
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	0,2	336,1	+335,9	+168050%	0,27%	82,03%	+81,76%	100%
Інші елементи власного капіталу	1405, 1410, 1425, 1430	73,6	73,6	=		99,73%	17,97%	- 81,76%	
Усього за розділом I	1495	73,8	409,7	+335,9	+555,1	-	-	-	-
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення									
	1510								
Усього за розділом II	1595								
III. Поточні зобов'язання і забезпечення									
Короткострокові кредити банків	1600								
Усього за розділом III	1695								
IV . Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримувані для продажу та групами вибуття	1700								
Баланс	1900	73,8	409,7	+335,9	+555,1	-	-		-
Розрахункові показники:		73,8	409,7	+335,9	+555,1	=	=		
Разом власних джерел фінансування	1495								
Разом зобов'язань	1595, 1695, 1700								
Величина власних оборотних коштів (робочий капітал)	1195+ 1200 – (1695+ 1700)	4,6	340,5	+335,9	+555,1	6,23%	83,11%	+76,88%	-

Джерело: сформовано за даними Додатку А, Б

Згідно даних таблиці 2.1.2 отримано наступні результати:

1. За даними фінансової звітності [] немає в наявності нематеріальних активів;

2. Первісна вартість основних засобів складає 69,2 тис. грн. та зміни не відбулися протягом досліджуваного періоду. Зміна у залишковому вартості

основних засобів теж не відбулися, так як підприємство володіє тільки земельними ділянками, та згідно Податкового Кодексу України земельні ділянки не підлягають амортизації; Придбання нових об'єктів основних засобів не було;

3. На початок 2022 року загальна вартість необоротних активів становить 69,2 тис. грн. та протягом року не зазнало змін;

4. За досліджуваного періоду значення показника вартості запасів на початок 2022 року становить 4,6 тис. грн. та можна спостерігати значний приріст, так як на кінець періоду становить 80,1 тис. грн. Приріст становить 75,5 тис. грн., що дорівнює 1741 %;

5. Грошова маса на поточному рахунку коливається, що є нормальним для бізнесу. На початок року відсутня будь-яка сума грошових коштів на рахунку, а на кінець 2022 року становить 260,4 тис. грн.;

6. У досліджуваному періоді на початку року загальна вартість активів складає 73,8 тис. грн., на кінець періоду становить 409,7 тис. грн. Можна спостерігати приріст активів на 555,1 %, що становить 335,9 тис. грн.

7. На початок 2022 року додатковий капітал становила 73,6 тис. грн. та протягом року була незмінною. На кінець року становить 73,6 тис. грн.

8. За даними нерозподілений прибуток на початок року становить 0,2 тис. грн., на кінець року цей показник збільшувався на 335,9 тис. грн., та становить 336,1 тис. грн.

9. Підприємство немає поточних та довгострокових зобов'язання протягом всього періоду.

10. Підприємство не формує резервів майбутніх витрат і платежів.

11. У першому році загальна вартість пасивів становила 73,8 тис. грн., та можна спостерігати приріст показника на 555,1 %, що становить 335,9 тис. грн.

12. Підприємство є ліквідним, так як грошові кошти становлять 63,55 % від загального розміру активів, та має оборотні активи у вигляді запасів та готової продукції, що можна швидко перетворити в готівку без істотної втрати

його вартості, та становлять 19,55 %. Отже, в загальному коефіцієнт ліквідності становить 83,1 %.

Графічно аналіз структури балансу за 2021-2022 рр. показано на рисунку 2.1.

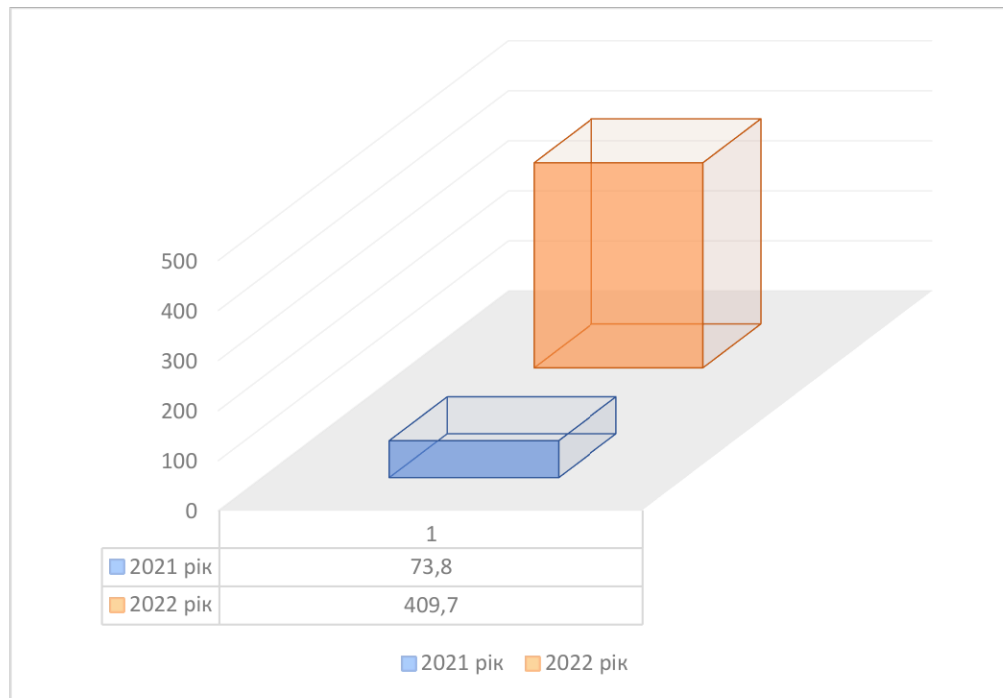

Рис. 2.1. Порівняння суми Балансу

за 2021 р.- 2022 р.*

Джерело: сформовано за даними Додатку А, Б

За даними рисунку 2.1. можна побачити, що сума балансу на 2021 рік становила 73,8 тис. грн., що на 2022 рік збільшився на 551 % та складає 409,7 тис. грн.

Після цього було нами здійснено розрахунок показників фінансової стійкості господарства, що подано в табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Показники фінансової стійкості

за 2021-2022 р.

Показники	Нормативне значення	2021	2022	Відхилення	
				абсолютн е	відносне, %
А	1	2	3	4	5
Коефіцієнт фінансової незалежності	$\geq 0,5$	1	1	=	=
Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	$< 0,5$	-	-	-	-
Коефіцієнт довгострокового фінансування	$\geq 0,6$	1	1	=	=
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,3-0,5	0,06	0,83	0,77	13,83%
Коефіцієнт забезпечення запасів робочим капіталом	0,5-0,7	0,06	0,83	0,77	13,83%

Джерело: сформовано за даними Додатку А, Б

Коефіцієнт фінансової незалежності показує нам, що загальна вартість майна вкладених в підприємство дорівнює 100 %. Оцінивши дану коефіцієнт, дає висновок, що забезпеченість позикових коштів дана, та підприємство зможе погасити свої зобов'язання з власних джерел.

Коефіцієнт маневреності показує, що частка власних коштів, вкладених в оборотні активи на кінець звітної періоду набирає позитивного значення, та становить 0,83 пункт, і це дає змогу забезпечити достатню гнучкість у використанні власного капіталу.

Коефіцієнт забезпечення запасів робочим капіталом теж набирає позитивного значення протягом звітної року, та становить 0,83 пункт, а становила 0,06 пункт, що не є нормативним значенням.

На нашу думку, аналізуючи фінансової звітності господарства слід провести аналіз показників прибутковості, та це наведено нами нижче, за даними Звіту про фінансові результати (додатки А,Б).

Дані в таблиці 2.4. показують, що сума чистого прибутку збільшилась порівняно з базовим періодом на 275,3 тис. грн. або на 137750 % та становить 275,5 тис. грн.

Таблиця 2.4

Аналіз динаміки показників прибутку

За 2021-2022 р.

Показники	2021	2022	Відхилення	
			Абсолютне	Відносне
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) (ЧД)	22,0	734,4	+712,4	+3338%
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) (СР)	21,1	393,1	+372,3	+186,3%
Валовий прибуток (збиток)				
Інші операційні доходи (ІОД)				
Операційні витрати (ОВ)	0,7	5,3	+4,6	+757%
Фінансовий результат від операційної діяльності	0,2	336,0	+335,8	+168050%
Фінансовий результат від фінансової діяльності (ФД)				
Фінансовий результат від іншої діяльності (ІД)				
Фінансовий результат до оподаткування	0,2	336,0	+335,8	+168050%
Витрати (дохід) з податку на прибуток (ПП)		60,5	+60,5	+100%
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування (Прип)				
Чистий фінансовий результат (ЧП)	0,2	275,5	+275,3	+137750%

Джерело: сформовано за даними Додатку А, Б

Про те, аналізуючи структуру, можна стверджувати, що господарство має тільки доходи з операційної діяльності. Фінансовий результат від операційної діяльності становить різницю між доходами та витратами періоду. Зміна результат може перебувати під впливом різних факторів:

- обсяг реалізації;
- структури реалізації продукції;
- собівартості реалізованої продукції;
- цін на продукцію.

Але даний аналіз підтверджує, що підприємство набирає оборотів, та має значення прибутковості, що дає змогу на розвиток в подальшому.

Аналіз показників за 2022 р. на [] показано на
 рисунку 2.2.

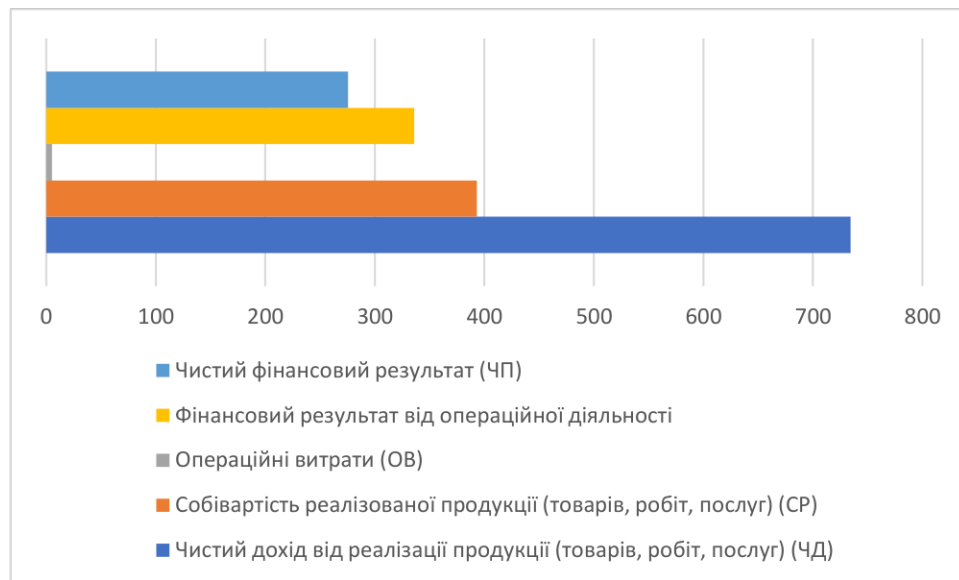

Рис.2.2. Аналіз показників [] за 2022 рік.

Розглянемо аналіз показників оцінки та розвитку із застосуванням
 «золотого правила розвитку підприємства».

Таблиця 2.5

**Показники оцінки розвитку із застосуванням
 «золотого правила розвитку підприємства»**

Показники, тис. грн.	2021	2022	Темп росту
1. Середня сума джерел фінансування (середня величина валюти балансу)	73,8	409,7	555,1%
2. Чистий прибуток	0,2	275,5	137750%
3. Чистий дохід від реалізації	22,0	734,4	3338,2%

Джерело: сформовано за даними Додатку А, Б

На основі визначених у таблиці показників – ділова активність
 підприємства зростає, та про це свідчить співвідношення показників:

$$ТЧП > ТРП > ТВК > 100\%,$$

$$137750 > 3338,2 > 555,1 > 100\%$$

Це співвідношення називають ще «золоте правило бізнес-економіки» і воно трактується як:

- а) зростання економічного потенціалу компанії;
- б) приріст реалізації продукції повинен перевищувати приріст інвестованого капіталу;
- в) повинно спостерігатись зростання рентабельності вкладеного капіталу та оборотності продажів.

Показники оцінки розвитку подано на рис.

2.3.

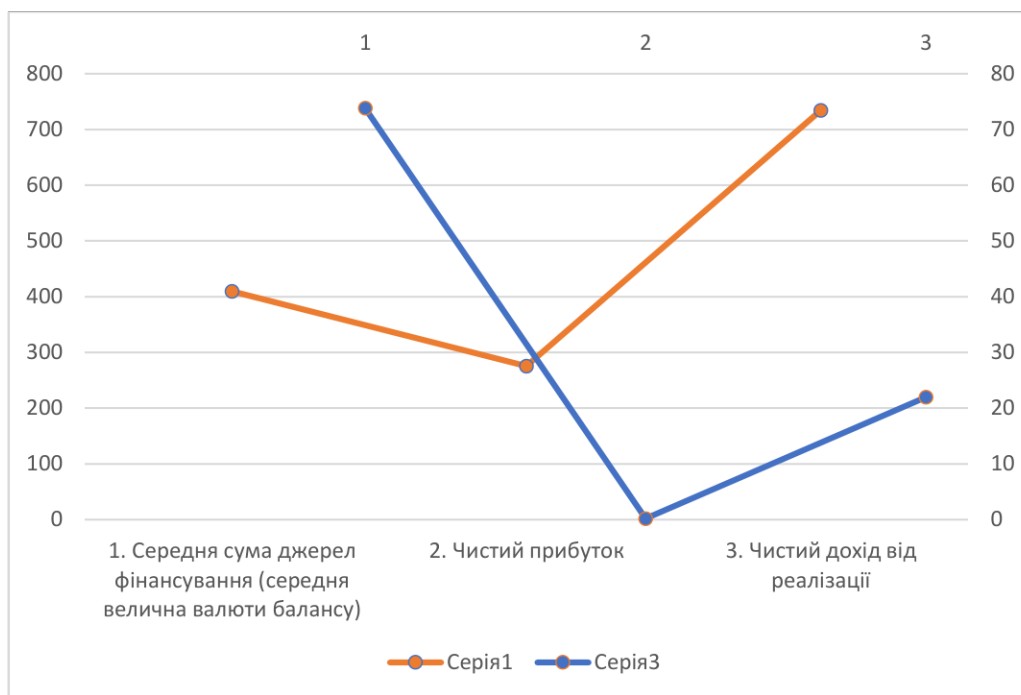

Рис.2.3. Показники оцінки розвитку

за 2021-2022 рр.

Висновком проведених аналізів можна стверджувати, що підприємство протягом звітного періоду зазнало чимало змін, що сталося через збільшення своєї обороти за допомогою збільшення обсягу виробництва. Заради цієї зміни

збільшилися доходи та витрати періоду, збільшився платоспроможність господарства та став більш ліквідним.

2.2 Методичні підходи обліку витрат операційної діяльності підприємства.

Витрати визнаються за принципом нарахування та принципом відповідності доходів і витрат, хоча Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» цей принцип змінено (тепер – принцип нарахування). Тобто витрати визнаються в тому періоді, в якому визнається дохід, який вони створюють. У процесі виробництва сума понесених витрат у грошовій формі є собівартістю продукції і використовується для оцінки реалізованої продукції. Оцінка вартості здійснюється на основі обліку витрат, який здійснюється за об'єктами оцінки та статтями витрат [30].

Витрати на виробництво поділяються на витрати, що входять до собівартості, і витрати, що не включаються до собівартості. Витрати на виробництво включають прямі витрати (прямі матеріальні витрати, прямі витрати на оплату праці, інші прямі витрати) і загальновиробничі витрати [34].

Собівартість продукції – це сукупні витрати, виражені в грошовій формі, понесені на підготовку, випуск і реалізацію продукції [34].

Незважаючи на те, що існують різні методи та способи калькуляції, найважливішим для управління та визначення фінансових результатів підприємства є питання визнання витрат та розподілу сум їх складових відповідно до напрямку економічних витрат [34].

Підприємство обирає метод обліку виробничої собівартості, самостійно формує виробничу собівартість і зазначає її в обліковій політиці, а також перелік і склад статей калькулювання собівартості продукції. Відповідно до НП(С)БО 16 та ПКУ в бухгалтерському обліку розрізняють фактичну собівартість реалізації продукції та фактичну виробничу собівартість, при цьому до собівартості реалізації включається виробнича собівартість, а під виробничою собівартістю розуміють поточну собівартість підприємства, у

валютному виразі та нерозподілені загальновиробничі та понаднормові витрати. Бухгалтерський облік такої собівартості ведеться на рахунку 90 «Собівартість реалізації», за Дт якого відображається фактична собівартість реалізованої готової продукції, робіт, послуг, а за Кт – списання в порядку закриття дебетових оборотів на рахунок 79 «Фінансові результати». Аналітичний облік ведеться за кожним субрахунком [35].

У фінансовій звітності собівартість реалізованої продукції відображається за рядком 2050 звіту про фінансові результати (звіту про валовий дохід) (форма 2) у статті «Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)».

 веде бухгалтерський облік за спрощеною формою обліку із застосуванням подвійного запису згідно НП(С)БО 25. До складу витрат у Відомості обліку витрат включає матеріальні витрати, розрахунки заробітної плати працівників і відрахування на соціальні заходи, амортизацію, інженерні витрати, витрати на обслуговування та інші витрати, пов'язані з економічним виробництвом і адмініструванням. Витрати, придбані або виготовлені господарством при надходженні, визнаються витратами на виробництво і автоматично включаються до складу витрат на виробництво.

У складі витрат господарство не включає собівартість придбаних основних засобів та запасів, які використовуються для будівництва основних засобів, створення довгострокових біологічних активів рослинництва, формування довгострокових біологічних активів тваринництва.

В таблиці 2.6. розглянуто обліку доходів та витрат фермерського господарства «ЗОЛОТИЙ КОЛОС».

Витрати, які включаються до собівартості, тобто прямі витрати, обліковуються на 23 рахунку бухгалтерського обліку «Виробництво».

Нормативне визначення терміну «прямі витрати» включено до НП(С)БО 16 «Витрати»: прямі витрати – витрати, які можна безпосередньо віднести до конкретного об'єкта витрат економічно доцільним шляхом» (відповідно до пункту 4) [10].

Таблиця 2.6

Облікове відображення доходів і витрат

Зміст операції	Дебет	Кредит	Сума, грн..
Придбано виробничі запаси: - на суму договором постачання;	виробничі запаси	постачальник	2500
Одночасно з оприбуткуванням виробничі запаси включаються до складу витрат	витрати	виробничі запаси	2500
Нараховано заробітну плату найманим працівникам	витрати	розрахунки з найманими працівниками	4000
Нарахування на соціальні заходи	витрати	податки, збори та платежі	1448,80
Нарахування амортизації	витрати	амортизація	950
Орендна плата	витрати	оренда	500
Відсотки за кредит	витрати	банк	800
Продаж готової продукції: - нараховано дохід; - отримано виручку	покупець грошові кошти	дохід покупець	28000 28000

Джерело: сформовано за даними облікових регістрів

до прямих витрат, як правило, включає:

- витрат, які пов'язані з виробництвом та доставкою сільськогосподарської продукції.
- оплату праці працівників, які залучені до виробництва (виращування) сільськогосподарської продукції.
- сировину, матеріали та інвентар, які використовуються в процесі виробництва (виращування) сільськогосподарської продукції.
- обладнання та машини, які використовуються для виращування сільськогосподарської продукції.
- витрати на збут сільськогосподарської продукції.

Варто зазначити, що матеріальні витрати (виробничі запаси, комплектуючі, електроенергія і та ін.) займають значну питому вагу у структурі собівартості сільськогосподарської продукції та витрат підприємств в цілому (від 40% до 60%), тому питання правильного обліку і контролю матеріальних витрат на СФГ є надзвичайно актуальними.

До складу прямих матеріальних витрат включається вартість сировини і основних матеріалів, що складають основу готової продукції, покупних напівфабрикатів і деталей, допоміжних матеріалів та інших матеріалів, які можуть бути безпосередньо віднесені до конкретних об'єктів витрат [41].

Прямі матеріальні витрати відображаються записом за дебетом рахунку 23 «Виробництво» та кредитом рахунку 20 «Виробничі запаси».

У таблиці 2.7 наведено первинні документи, які використовуються СФГ

Аналізуючи дані таблиці. 2.7 можна побачити, що основними документами для оформлення відпуску матеріальних цінностей зі складу на є Лімітно-забірні карти ф. № М-9 (на транспортні витрати) і Накладні-вимоги на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів ф. № М-11.

Таблиця 2.7

**Первинні документи з обліку прямих матеріальних витрат
виробництва**

№	Первинний документ	Зміст
1	Лімітно-забірна картка (М-8, М-9)	Використовується для оформлення відпуску сировини матеріалів, що систематично витрачаються при виготовленні продукції
2	Акт-вимога на заміну (додатковий відпуск) матеріалів (форма М-10)	Використовується для обліку відпуску матеріалів понад встановлений ліміт або при заміні матеріалів і є основою для списання матеріалів зі складу
3	накладна-вимога на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів (форма М-11)	Використовується для обліку руху матеріальних цінностей в середині підприємства та їх відпуску господарствам свого підприємства, що розташовані за межами його території, а також стороннім організаціям

Джерело: сформовано за даними [39] та первинної документації

Калькуляція витрат на оплату праці є одним із найважливіших і складних напрямків бухгалтерської роботи, ефективне виконання якої вимагає своєчасної, точної, правдивої та повної інформації [38].

Відповідно до статті 1 Закону України «Про оплату праці» заробітна плата – це винагорода, яка, як правило, розраховується у грошовому вираженні і яку власник або уповноважений ним орган виплачує працівникові за виконану ним роботу [36].

Заробітна плата, як основна форма доходу працівника і основа щастя, відіграє провідну роль у матеріальному стимулюванні і є найефективнішим інструментом активізації людського фактору. На думку к.е.н. проф. Ткаченко Н.М., заробітна плата являє собою «компенсацію трудового внеску працівників у діяльність підприємства, а відтак, мотивування працівників до ефективної та продуктивної праці є основною її функцією» [37, с. 125].

Синтетичний облік розрахунків з оплати праці на [] ведеться на рахунку 66 «Розрахунки за виплатами працівникам». На цьому рахунку міститься загальна інформація про виплати працівникам, які входять як до бухгалтерії, так і до позабухгалтерії підприємства – від заробітної плати (всі види заробітної плати, премії, пільги тощо) [40].

Рахунок 66 «Розрахунки за виплатами працівникам» на СФГ [] має такі субрахунки:

1. 661 «Розрахунки за заробітною платою»;
2. 662 «Розрахунки за депонентами»;
3. 663 «Розрахунки за іншими виплатами»

За кредитом субрахунку 661 «Розрахунки за заробітною платою» відображаються суми нарахованої основної та додаткової зарплати, премій, допомоги у разі тимчасової непрацездатності, а за дебетом – утримання із заробітної плати, суми виплаченої заробітної плати та депонованої. Після цього в бухгалтерському обліку на суму нарахованої зарплати роблять запис за

кредитом рахунка 661 «Розрахунки за заробітною платою» і дебетом рахунків [30].:

- 23 «Виробництво», 91 «Загальновиробничі витрати», 92 «Адміністративні витрати», 93 «Витрати на збут» тощо (на суму нарахованої основної та додаткової оплати, премій, що виплачуються із фонду оплати праці);

- 651 «За розрахунками із загальнообов'язкового державного соціального страхування» (на суму допомоги на соціальне страхування за рахунок коштів соціального страхування) та ін.

Прямі витрати на оплату праці відображають проведенням: дебет рахунка 23 «Виробництво» і кредит рахунка 66 «Розрахунки за виплатами працівникам».

Суми, що виплачуються з каси підприємства (зарплата, премії, допомога по тимчасовій непрацездатності тощо належні працівникам), відображаються записом за дебетом рахунку 661 «Розрахунки за заробітною платою» і кредиту рахунка 30 «Готівка». А якщо виплата проводиться на поточні рахунки працівників в банку, то відображається записом за дебетом рахунку 661 «Розрахунки за заробітною платою» і кредиту рахунка 31 «Рахунки в банках».

Виробнича собівартість продукту включає не тільки прямі матеріальні витрати і прямі витрати на оплату праці, а й інші прямі витрати. Інші прямі витрати включають усі виробничі витрати, які безпосередньо відносяться до конкретного об'єкта витрат, за винятком витрат на матеріали та оплату праці, зокрема (стаття 14 НП(С)БО 16): відрахування на соціальні заходи; амортизація необоротних активів; втрати від технічно неминучого браку [4].

Крім прямих витрат до складу собівартості продукції входять також непрямі витрати. Непрямі виробничі витрати - це витрати, які не можна прямо віднести до того чи іншого виду виробництва (робіт, послуги). Ці витрати вважаються загальновиробничими [42].

У діяльності підприємств з виробництва продукції (виконання робіт, надання послуг) важливу роль відіграють загальновиробничі витрати. Їх

формування, облік і розподіл є складним процесом. Варто зазначити, що «Витрати» № 16 Положення (стандартів) бухгалтерського обліку не має чіткого визначення загальновиробничих витрат. Він містить лише інформацію про загальні складові загальновиробничих витрат [42].

Загальновиробничі витрати розглядаються як непрямі витрати, пов'язані з організацією виробництва та управління цехами, змінами, відділами та іншими структурними підрозділами підприємства. Оскільки такі витрати не можна безпосередньо віднести до об'єктів калькуляції, вони включаються до собівартості продукції (послуг) шляхом відповідного розподілу [42].

_____ використовує наступну базу для розподілу загальновиробничих витрат:

- прямі витрати на виробництво продукції;
- прямі матеріальні витрати;
- витрати праці в людино-годинах;
- обсяг виробництва в натуральних або вартісних показниках, виручка від реалізації продукції;
- витрати на утримання та експлуатацію обладнання (якщо вони виділені в окрему калькуляційну статтю витрат) тощо.

Вибір відповідної бази для розподілу загальних виробничих витрат відіграє життєво важливу роль у точному калькулюванні витрат. Як правило, розподіл таких витрат базується на окремих видах продукції, пропорційно витратам на заробітну плату основних виробничих працівників або сумі прямих витрат. Незважаючи на те, що перша методика є менш складною, вона часом призводить до викривлених витрат.

Господарство _____, може отримати користь від адекватного розподілу обов'язків для отримання даних про витрати для ефективного управління та прийняття рішень щодо скорочення витрат. Сфери, які слід розглянути, включають елементи постачання робочої сили, виробництво, допоміжне виробництво, підтримку виробничого процесу, продаж готової продукції, а також підрозділ компанії та загальне управління.

На фермерському господарстві [] обліковуються адміністративні витрати, які нараховуються по дебету рахунка 92 «Адміністративні витрати». Підприємство визнає адміністративних витрат при закритті місяця і списує на фінансовий результат наступною проводкою:

Дт 79 Кт 92 – 2695,00 тис. грн.

Таким чином, відбувається списання і витрати на збут, а також списання інших операційних витрат з відповідними рахунками Плану рахунків, на яких відображаються перераховані витрати.

2.3 Напрями удосконалення облікового відображення операційних витрат підприємства.

Основною проблемою обліку витрат [] є проблема повноти та своєчасності їх відображення у системі обліку. Дана проблема на нашу думку наявна на кожному аграрному підприємстві України. Вона досить багатопланова, надзвичайно складна й стосується системи оподаткування та до економіки.

Розвиток комп'ютерних технологій сприяє тому, що облік витрат у сільському господарстві постійно вдосконалюється. Методологія бухгалтерського обліку є ключовим джерелом інформації щодо витрат підприємства, оскільки сільськогосподарські організації зосереджуються на вдосконаленні організаційного обліку [30].

Сучасне бізнес-середовище вимагає від компаній гнучкої політики діяльності та швидкого реагування на будь-які її зміни. Одним із важливих питань ефективного управління бізнесом є системи обліку та контролю витрат. Розмір витрат є основним резервом збільшення прибутку підприємства. Комісії можуть бути відповідними залежно від системи обліку та калькуляції, і

навпаки. Тому питання вдосконалення бухгалтерського обліку та контролю витрат не применшує своєї актуальності [43].

Оперативність та адекватний аналіз первинної інформації про витрати компанії є одним із першочергових завдань [43].

Несвоєчасна, недостовірною або відсутня інформація про витрати, яка використовується для прийняття управлінських рішень, може створити проблеми для внутрішніх і зовнішніх користувачів. Незабаром для вітчизняних підприємств є створення єдиної національної стандартної інформаційної бази обліку та контролю витрат підприємства [43].

Створення єдиної інформаційної бази норм витрат сприятиме ефективному контролю, а також розвитку господарства, це на сьогодні є застарілими або відсутніми взагалі на [43]. Важливою проблемою є також організація обліку витрат підприємства, та встановити оптимальне співвідношення автоматизованих і неавтоматизованих обліково-контрольних навантажень для витрат підприємства.

Підприємству доцільно на початку року провести оцінку власних потреб та можливостей щодо придбання комп'ютерної техніки або відмовитися від неї. Тому для забезпечення достатньої інформації їй необхідно завчасно перевірити, щоб вони відповідали сучасним вимогам:

- порівнянності,
- достовірності,
- дохідливості,
- доречності.

Ми пропонуємо фермерському господарстві розробку власної витратної політики, тому що специфікація господарства це вимагає.

Під вартісною політикою підприємства слід розуміти політику, спрямовану на мінімізацію витрат, що відповідає основним положенням розвитку національної економіки, реалістичним прогнозам світових тенденцій та враховує деякі основні соціальні вимоги[43].

Метою витратної політики підприємства є його цілеспрямованість, що має забезпечити йому мінімально можливі (за відповідних умов) витрати. Об'єктами витратної політики підприємства виступають місця й точки витрат. Суб'єктами цієї політики є посадові, матеріально відповідальні, підзвітні й залучені особи, працівники підприємства, причетні до формування витрат [43].

Одним із найпоширенішим шляхом удосконалення обліку витрат є правильне визнання витрато ємкості. Для цього необхідна калькуляція витрат.

Під калькуляцією собівартості обігу розуміють розрахунок споживчої здатності за товарними групами. Для отримання даних про рентабельність товарної групи, крім споживної потужності, потрібна також інформація про рентабельність товарної групи. Розрахунок споживаної потужності, обсягу виробництва та рентабельності товарної групи в цілому є бізнес-розрахунком [44].

На нашу думку, методи калькуляції витрат на [] є занадто простим за змістом. Вони відповідають умовам пропорційної розподілу витрат.

Без сумніву, просто мати інформацію про калькуляцію операційних витрат недостатньо, щоб гарантувати ефективну та стабільну роботу підприємства. Ми віримо, що потрібно більше.

Тісно пов'язані поняття передбачають такі питання, як витрати на якість державних послуг.

Якість обслуговування необхідно розглядати з точки зору задоволеності обслуговуваного населення рівнем послуг і товарів, що надаються. При цьому одним із шляхів формування конкурентної стратегії компанії є пошук вигідних покупців і - привернення уваги покупців до особливостей товару чи послуги [45].

З одного боку, обсяг продажів залежить від вартості якості обслуговування, оскільки для отримання максимального задоволення споживачів необхідно сформулювати відповідний перелік товарів чи послуг. З

іншого боку, обсяг і рівень витрат на якість послуг певною мірою залежать від обсягу впровадження [45].

Планування витрат на якість послуг повинно здійснюватися методами техніко-економічного розрахунку (з урахуванням необхідної класифікації продукції), а також експериментально-статистичними методами, пов'язаними з культурним плануванням господарської організації [45].

Створення аналізу для подальшого обліку вартості якості слід починати з визначення принципів групування. Організація калькуляції якості повинна базуватися на її меті, тобто всі витрати поділяються на дві категорії: витрати на забезпечення якості (основні) і витрати на підтвердження та поліпшення якості (додаткові)[45].

Перелік особливих статей витрат на якість послуг складається підприємством самостійно і керується процесним методом, тобто якість не може бути гарантована перевіркою і повинна бути включена в комерційний облік [45].

Облік витрат операційної діяльності організації з урахуванням якості послуг, вибір статей, які дозволяють отримати інформацію про витрати на підготовку відповідного асортименту товарів і послуг, вивчення цінових факторів, підвищення кваліфікації персоналу, культури обслуговування. і т.д. [45].

Для цілей звітності (таблиця 2.8) дуже важливо враховувати економічну природу окремих витрат і те, як вони визнаються під час призначення цих статей. Це забезпечує точне формування інформації про елементи [45].

Таблиця 2.8

Критерії визнання витрат на якість обслуговування

Критерії визнання витрат відповідно до НП(С)БО 16 «Витрати»	Критерії визнання витрат на якість
Витратами звітного періоду визнаються або зменшення активів, або збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу підприємства (за винятком зменшення капіталу внаслідок його вилучення або розподілу власниками)	Витрати здійснюються з метою забезпечення вимог до якості, що пред'являються стандартами, договорами (контрактами), запитами споживачів

Критерії визнання витрат відповідно до НП(С)БО 16 «Витрати»	Критерії визнання витрат на якість
Сума витрат може бути достовірно визначена	Сума витрат може бути достовірно визначена на підставі складання комерційної калькуляції
Витрати визнаються витратами певного періоду одночасно з визнанням доходу, для отримання якого вони здійснені.	Витрати визнаються витратами певного періоду одночасно з визнанням доходу, для отримання якого вони здійснені.
	Обсяг доходу прямо залежить від рівня задоволеного населення запропонованими товарами та послугами

Джерело: сформовано за даними [4, 45].

За даними проведеного дослідження можна зробити наступні висновки:

1. Оскільки [] є фермерським господарством, для обліку операційних витрат варто використовувати спеціалізовані первинні документи для сільськогосподарських підприємства.

2. Облік витрат операційної діяльності здійснювати із використанням рахунків плану рахунків, але з відкриттям спеціалізованих аналітичних субрахунків, які забезпечать можливість деталізованіше акумулювати інформацію в аналітичних розрізах щодо витрат. Така організація відображення інформації на рахунках, дасть можливість краще виявити непродуктивні витрати та резерви економії витрат для підприємства.

3. Впровадити [] новий програмний продукт для обліку. Рекомендуємо використовувати програму "Облік SaaS" для фермерських господарств.

РОЗДІЛ 3.

МЕТОДИКА АНАЛІЗУ ВИТРАТ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ.

3.1. Методика та техніка аналізу витрат операційної діяльності підприємства.

Щоб досягти успіху, підприємства повинні визначити пріоритетність аналізу витрат, які значною мірою впливають на їх кінцеву мету максимізації прибутку. Коли витрати на виробництво завищені, загальна вартість продукту стає неконкурентоспроможною, а можливість виробника вийти на ринок ускладнюються. І навпаки, зосередження на скороченні витрат і оптимізації їх використання призводить до підвищення стабільності та прибутковості в умовах ринкових коливань. Уміння раціонально управляти витратами та отримувати від них максимальний результат має вирішальне значення для визначення витрат підприємства, особливо якщо доходи підприємства значною мірою залежать від ринкової ситуації. [30].

Комплексна оцінка впливу витрат на операційну діяльність на фінансові результати та визначення методів оптимізації цих витрат є причиною аналізу витрат підприємства. Аналіз витрат необхідний для оцінки рівня, динаміки та структури таких витрат для прийняття обґрунтованих управлінських рішень, спрямованих на оптимізацію витрат. Процес має прийняти систематизовані та багатогранні підходи для реалізації своєї мети [46].

Вивчення об'єктів витрат за допомогою системного підходу є цінним, оскільки розкриває їхню цінність і визначає різноманітні типи зв'язків, які можна об'єднати в єдину теоретичну систему [46].

Системний підхід до аналізу витрат передбачає:

- виявлення місця і ролі показників витрат в оцінці досягнутої ефективності виробництва;
- розробку принципової схеми аналізу на основі класифікації факторів і резервів раціоналізації витрат;

- визначення методів вимірювання факторів і резервів раціоналізації витрат;

- встановлення основних напрямів мобілізації виявлених резервів раціонального використання виробничих ресурсів у поточному і перспективному плануванні собівартості [47].

З точки зору створення даних для виконавчих рішень, всеохоплююча оцінка перевіряє об'єкти витрат як систему. Складна тактика узгоджується з системним методом, що стосується виключно вивчення конкретних елементів і точних показників витрат. Однак, коли йдеться про загальний аналіз, перспектива та потенціал не тотожні. Таким чином, складна техніка втілює в собі принцип системного підходу. Для вимірювання факторів, що визначають економічну діяльність, має бути координація та одночасне дослідження. Це передбачає вивчення системи показників для виявлення резервів підвищення ефективності виробництва. Отримання інформації для обґрунтування управлінських рішень також є важливою частиною процесу. Загалом мова йде про розуміння взаємозв'язку між різними аспектами економіки [47].

Складність витратно-економічного аналізу проявляється в трьох аспектах: по-перше, в процесі аналізу необхідно враховувати не тільки економічні чинники, а й технічні, соціальні та технологічні фактори, по-друге, більш тісним є зв'язок між цільовими завданнями та цілями управління. . Третій – багаторівневий аналіз витрат (центр відповідальності за витрати) [47].

У світлі вищезазначеного можна визначити загальну блок-схему для аналізу витрат на діяльність компанії:

1. Узагальнюючий аналіз витрат операційної діяльності підприємства;
2. Аналіз обґрунтування та виконання кошторису витрат операційної діяльності підприємства;
3. Аналіз граничного рівня витрат;
4. Аналіз витрат за калькуляційними статтями;
5. Аналіз нормативної бази формування витрат підприємства;

6. Аналіз витрат за центрами формування та центрами відповідальності;

7. Аналіз кінцевих фінансових результатів зміни витрат операційної діяльності підприємства.

Основним джерелом інформації аналізу витрат є фінансова звітність та форма № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)».

У процесі оцінки фінансової звітності суб'єктів господарювання застосовується принцип дедукції, а саме: від загального до часткового. Це дає змогу відтворити історичну та логічну послідовність господарської діяльності підприємства та оцінити ступінь її впливу на економічну ефективність. Під час аналізу слід враховувати, що інформація, представлена у звіті, була врахована. Облікова політика, обрана компанією, також потребує дослідження, оскільки вона впливає на розмір її витрат [48].

Фінансова звітність містить обмежений обсяг даних, з яких неможливо отримати інформацію про структуру собівартості продукції (робіт, послуг), суми адміністративних витрат і собівартості реалізованої продукції, витрат різних категорій [48]. Тому з метою аналізу застосовано нами, крім звітності, й дані бухгалтерського обліку: первинні документи, облікові регістри з аналітичного та синтетичного обліку та ін.

Проаналізувати структуру та динаміку витрат можливо за вертикального та горизонтального аналізу балансу [46].

Горизонтальний або часовий аналіз полягає у порівнянні показників звітного періоду з попереднім періодом. Основними формами аналізу є: порівняння фінансових показників звітного періоду (рік, квартал, місяць) з аналогічними показниками попереднього періоду; порівняння фінансових показників кількох періодів для визначення тенденції зміни (встановлення динамічної лінії тренду) Порівняння показників інших компаній галузі за той же період, середні показники і т.д. [46].

Перевагою горизонтального аналізу є можливість отримати найбільш загальне уявлення про якісні зміни, що відбуваються в структурі відповідних

аналізованих об'єктів, і динаміку цих змін. Цей прийом використовується практично у всіх методах [46].

Вертикальний (структурний) аналіз дозволяє встановити структуру підсумкових фінансових показників і визначити вплив кожного структурного показника на загальний результат. Можна виділити дві основні особливості, які роблять вертикальний аналіз необхідним і доцільним. Перш за все, це перехід до відносних показників (коефіцієнтів), які дозволяють внутрішньофірмові порівняння економічного потенціалу та результатів діяльності різних підприємств; друзі, відносні показники певною мірою знімають негативні наслідки інфляційних процесів, які можуть серйозно спотворити фінансової звітності, що ускладнює їх динамічне порівняння. Вертикальний підхід до фінансового аналізу корисний при розгляді структури витрат підприємства (вертикальний аналіз звіту про фінансові результати) [46, с. 15].

Об'єктами аналізу витрат операційної діяльності підприємства є такі показники:

- операційні витрати за елементами витрат;
- собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) та інших активів;
- адміністративні витрати;
- витрати на збут;
- витрати від іншої операційної діяльності.

Для вивчення змін у структурі собівартості продукції найбільш доцільним є аналіз видів витрат.

Аналіз витрат операційної діяльності компанії є основою для їх прогнозів. Ретельний економічний аналіз стає ще більш важливим при самостійному прогнозуванні витрат компанії. У сучасних умовах господарювання підприємства прагнуть максимізації доходів, що забезпечує не лише розвиток підприємства, а й соціальну захищеність працівників.

Зменшення та оптимізація витрат підприємства сприяє не тільки зростанню прибутку, але й найбільш раціональній організації трудового процесу [49].

Структура витрат за період тісно пов'язана з її динамічним аналізом.

Розглянемо структуру витрат за елементами у

за допомогою вищенаведених прийомів у таблиці 3.1.

Таблиця 3.1.

**Аналіз динаміки, складу та структури витрат за елементами СФГ
за 2021-2022 рр.**

Елементи витрат	2021 рік		2022 рік		Відхилення	
	сума, тис. грн.	%	сума, тис. грн.	%	+, -	%
Матеріальні затрати	21,1	95,91	210,5	53,74	+189,4	+997,63
Витрати на оплату праці	0,00	0,00	144,2	36,81	+144,2	+100
Відрахування на соціальні заходи	0,00	0,00	31,7	8,09	+31,7	+100
Інші операційні витрати	0,7	4,09	5,3	1,36	+4,6	+757,2
Разом	22,0	100,0%	391,7	100,0%	369,9	+1780

** Джерело: сформовано на основі даних Додатку А, Б і В*

Проведені дослідження свідчать про збільшення загальної суми витрат на 369,9 тис. грн. або на 1780 %, які відбулись за рахунок зростання всіх елементів витрат. Найбільшу величину займають матеріальні витрати – 210,5 тис. грн., що збільшився на 997,63 % у 2022 році, що свідчить про зростання накладних витрат, а найменшу – операційні витрати – 5,3 тис. грн. – що складає 1,36 % з загальної суми витрат.

Частка витрат на за 2022 рік показано на рисунку 3.1.

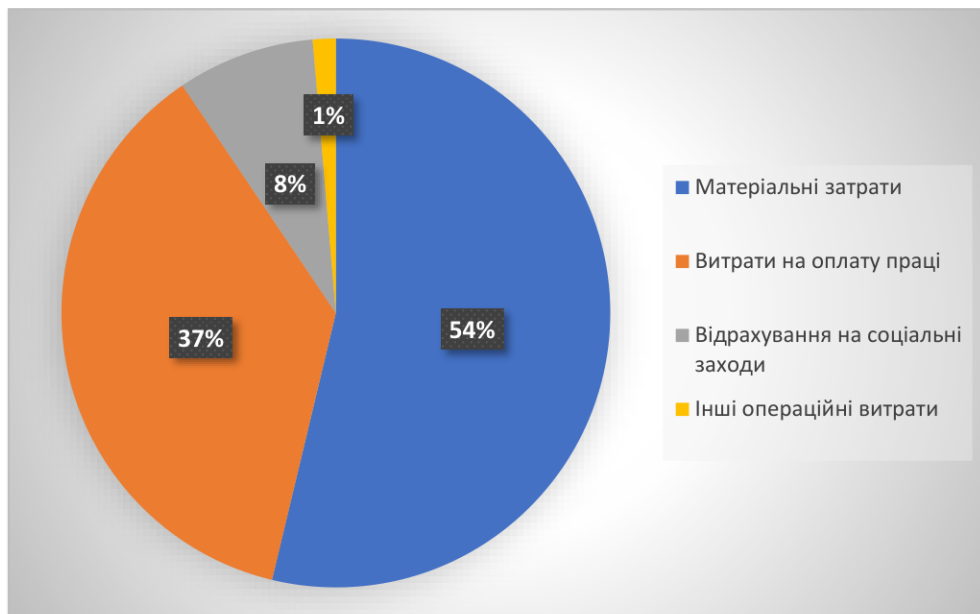

Рис. 3.1. Відсоткова частка елементів витрат на [] за 2022 рік.

При аналізі виконання кошторису операційної діяльності необхідно оцінити відповідність обсягів витрат за економічними елементами та структурними змінами. Факторний аналіз відповідно до оціненого зсуву повинен базуватися на адитивній моделі їх функціонального зв'язку [50]:

$$KB = MB + BOП + CB + AM + IB,$$

де KB - сума кошторисних витрат операційної діяльності підприємства; MB - матеріальні витрати; BOП - витрати на оплату праці; CB – витрати на соціальне страхування; AM - амортизаційні відрахування; IB - інші витрати [50].

Аналіз загального обсягу витрат дозволяє визначити ключові компоненти витрат, які суттєво впливають на тенденції витрат для всього бізнесу. Таким чином, ретельний аналіз складу окремих факторів витрат є вирішальним для визначення пріоритетних елементів витрат.

Оцінка витрат може допомогти максимізувати корпоративні операції шляхом спостереження за коливаннями в часі. Склад, структуру та динаміку витрат операційної діяльності представимо в таблиці 3.2.

Таблиця 3.2.

Аналіз динаміки, складу та структури витрат операційної діяльності СФГ
за 2021-2022 рр.

Витрати операційної діяльності	2021 рік		2022 рік		Відхилення	
	сума, тис. грн.	%	сума, тис. грн.	%	+, -	%
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	21,1	95,91	393,1	98,67	+372,0	+1863,03
Адміністративні витрати	0,00	0,00	4,5	1,13	+4,5	+100
Інші операційні витрати	0,7	4,09	0,8	0,2	+0,1	+14,29
Разом	22,0	100,0%	398,4	100,0%	369,9	+1810,9

** Джерело: сформовано на основі даних Додатку А, Б і В.*

Аналіз рівня і динаміки витрат, наведених у таблиці 3.1.2. засвідчує, що у звітному періоді (2022 рік) загальна сума витрат операційної діяльності та всі його складові у зв'язку з розширенням сфери діяльності спостерігається тенденція до зростання.

Найбільшу частку в структурі витрат як у звітному, так і попередньому періодах становила собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт та послуг), причому її структурна величина також зросла з 95,91% до 98,67%.

Адміністративні та інші операційні витрати складають не значну частину витрат господарства, це може бути з приводу діяльності господарства.

Аналіз динаміки, складу та структури витрат операційної діяльності за 2021-2022 рр. зображено на рисунку 3.2.

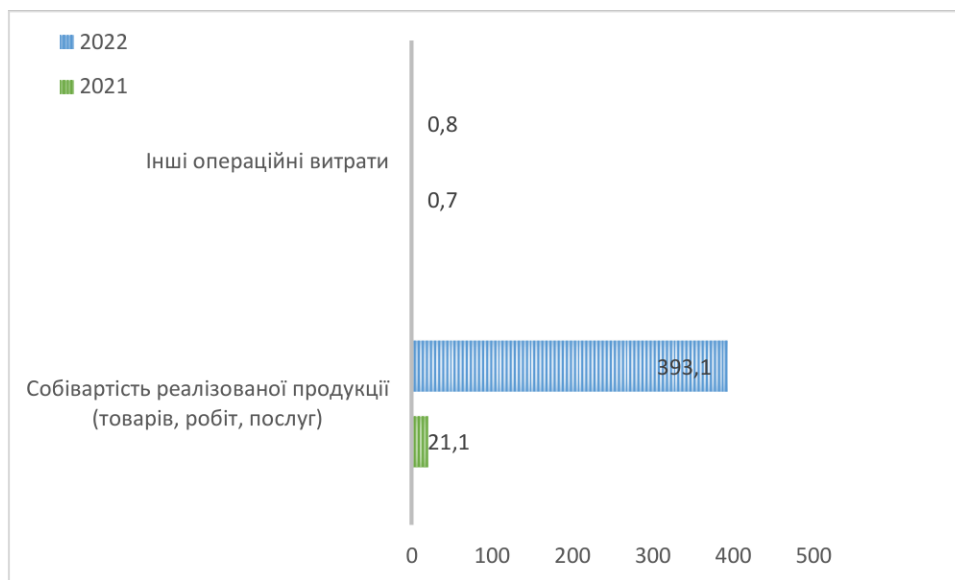

Рис. 3.2. Аналіз динаміки, складу та структури витрат операційної діяльності за 2021-2022 рр.

Оцінка тенденцій зміни витрат операційної діяльності підприємства дає змогу оптимізувати управлінську діяльність підприємства [51].

Оскільки показник собівартості реалізованої продукції (товарів, робіт та послуг) займає найбільшу питому вагу у складі операційних витрат, то проаналізуємо його в розрізі видів сільськогосподарської продукції (таблиця 3.3.).

Таблиця 3.3.

Аналіз складу та структури собівартості реалізованої продукції на СФГ за 2022 рік

Види продукції	Продукція рослинництва	пшениця	кукурудза
тис. грн.	393,1	141,7	251,4
%	100,00	36,05	63,95

* Джерело: сформовано на основі даних Додатку А, Б і В.

Дані таблиці 3.3. свідчать, що господарство займається вирощуванням тільки продукції рослинництва. Як бачимо протягом періоду дослідження (2022 р.) загальна собівартості продукції рослинництва становить 393,1 тис. грн.

Собівартість вирощування пшениці становить 36,05 %, що відповідає сумі 141,7 тис. грн., а собівартість кукурудзи становить 63,95 %, що становить 251,4 тис. грн.

Аналіз складу та структури собівартості реалізованої продукції на СФГ

за 2022 рік показано на рис. 3.3.

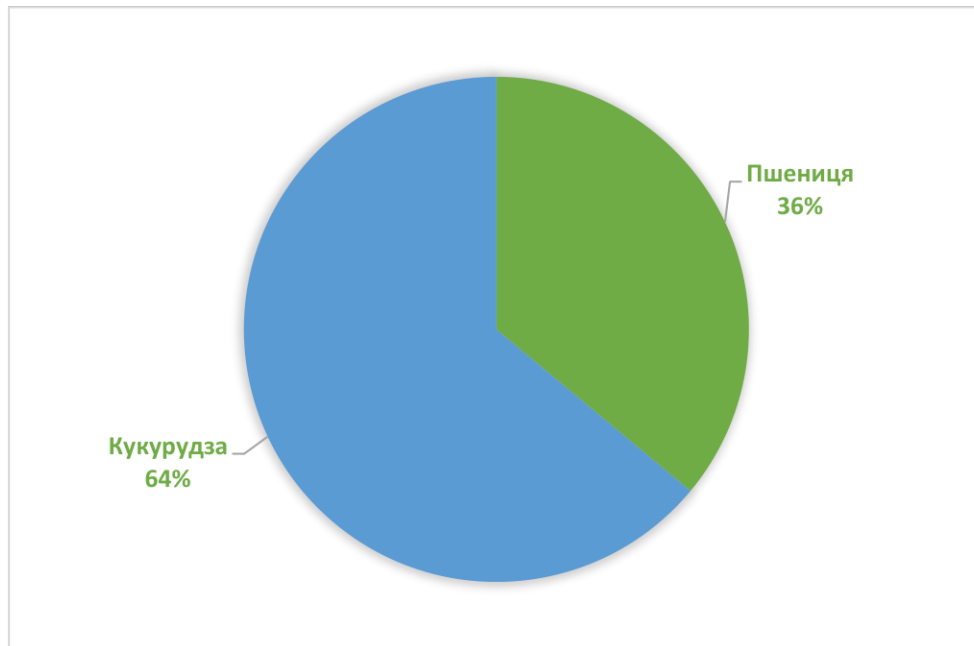

Рис. 3.3. Питома вага собівартості реалізованої продукції на СФГ

за 2022 рік.

Використовуючи виключно дані фінансових звітів, можна створити набір показників, що представляють ефективність витрат. Ці показники дають підприємствам можливість оцінити структуру витрат і тим самим підвищити конкурентоспроможність своїх пропозицій. Крім того, вони можуть надати обґрунтування управлінським виборам щодо подальшої раціоналізації операційних результатів [42].

3.2. Шляхи та резерви оптимізації витрат операційної діяльності підприємства.

Витрати доцільно оптимізувати в поточному та стратегічному аспектах.

Для прийняття ефективних рішень щодо витрат компанії необхідна детальна та достовірна інформація про її звичайну діяльність. При цьому важливим аспектом є швидкість передачі даних, оскільки тільки в такому стані організації обліку можливо своєчасно впливати на рівень собівартості продукції та формування собівартості продукції, в даному випадку всі причини для змін у виробництві. Витрати виявляються не тільки шляхом аналізу поточних витрат, а й у ході стратегічної господарської діяльності на основі оригінальних документів, рахунків та обраних стратегій управління витратами. Тому управління витратами необхідно постійно вдосконалювати, щоб підвищити ефективність підприємства, тим самим підвищивши конкурентоспроможність підприємства на стратегічному рівні [52].

Управління витратами - це система, заснована на використанні економічних законів, цілеспрямованого впливу на склад, структуру і поведінку витрат і факторів їх впливу на кожному етапі формування і розподілу витрат і підвищення ефективності підприємства. Оптимізувати рівень витрат, забезпечити конкурентоспроможність підприємства на ринку, реалізувати стратегічні цілі та поточні завдання розвитку підприємства [53, с. 67]. Ефективний спосіб використання ресурсів, а саме оптимізація витрат, є основним завданням управління витратами.

Для виявлення найбільш ефективних методів управління найвигіднішим підходом є оптимізація діяльності компанії та забезпечення зниження витрат. Це максимізує вигоди компанії при мінімізації витрат, які вона несе [54, с. 107].

Оптимізація витрат – це безперервний процес планування, обліку, аналізу та контролю витрат, а також прийняття рішень щодо подальшої економічної стратегії та політики підприємства з використанням інструментів мотивації працівників на всіх рівнях організаційної структури, де здійснюється планування. щоб визначити необхідні рівні витрат для забезпечення ефективної роботи бізнесу, а також розрахувати прибуток, який буде отримано. При цьому бухгалтерський облік передбачає моніторинг та фіксацію фактів споживання ресурсів у процесі господарської діяльності; проведення комплексного аналізу

для визначення обґрунтованості витрат та оцінку впливу відповідних факторів на їх рівні; організація та контроль включає визначення куди з'являються витрати. сформовані так, щоб їх можна було відстежити Причини відхилень і визначити відповідальну особу, а також прийняти рішення у вартісній сфері для доведення доцільності випуску певних видів продукції, сформувати оптимальний асортиментний ряд підприємства тощо [55].

Сучасний підхід до оптимізації виробничих витрат має бути простим у використанні, доступним, гнучким і надавати необхідну інформацію для прийняття управлінських рішень у дієвий спосіб [51].

Для рекомендуємо використовувати наступні методи оптимізації витрат:

1) підвищення ефективності його діяльності та організації детального обліку витрат. Організація та деталізація витрат дозволять фахівцям виявляти, де саме можна скоротити поточні витрати, а де доцільні й перевитрати в стратегічному аспекті [51];

2) оптимізація витрат на оплату праці працівників. Цей елемент витрат можна оптимізувати шляхом підвищення продуктивності праці за рахунок автоматизації процесів виробництва [51];

3) впровадження в діяльність підприємства сучасних більш ефективних економічних методів управління виробництвом, вдосконалення системи ціноутворення на підприємстві та фінансового механізму підприємства [51];

4) підвищення кваліфікації працівників підприємства [51];

5) оптимізація чисельності працівників на підприємстві [51];

6) оптимізація собівартості продукції через впорядкування й організацію процесу закупівлі виробничих запасів [51];

7) вивчення причин браку на підприємстві для своєчасного виявлення, усунення та запобігання браку з метою зниження собівартості продукції за рахунок скорочення витрат від браку та інших непродуктивних витрат [51];

8) застосування сучасних технологій;

- 9) зміна обсягу продукції;
- 10) введення в дію нових виробничих одиниць;
- 11) поліпшення використання природних ресурсів;
- 12) проведення маркетингових досліджень;
- 13) ліквідація непродуктивних витрат;
- 14) оптимізація використання активів;
- 15) впровадження в стратегічну оцінку витрат підприємства концепцій ланцюжка цінностей, життєвого циклу продукту тощо [51].

Підприємства можуть досягти оптимального зниження витрат, покладаючись на набір визначених заходів, а не на окремі дії. Ми переконані, що такий підхід дає найбільш ефективні результати.

Після вивчення методології аналізу операційних витрат, а також оцінки витрат як за собівартістю, так і за періодами операційної діяльності, ми дійшли до наступних висновків:

1. Щоб правильно оцінити собівартість виробництва нашої продукції, важливо вивчити кожен окремий компонент виробничих витрат і оцінити, чи слід включати його до прямих витрат. Непрямі витрати також відіграють важливу роль у визначенні загальної вартості нашої продукції, оскільки їх потрібно розподіляти між різними видами товарів і послуг.

2. На підприємстві [] важливо делегувати конкретні обов'язки для отримання істотних деталей щодо управління витратами та прийняття рішень щодо їх скорочення. В обов'язки повинні входити постачання предметів праці, виробництво, допоміжні виробництва, обслуговування виробничого процесу, реалізація готової продукції, а також управління як підрозділами компанії, так і компанією в цілому.

3. На підприємстві [] шляхом дослідження собівартості продукції та її зміни за аналізований період визначено найбільш ресурсоемні аспекти. Основними факторами були трудові та матеріальні витрати.

4. Виробничі потужності виявилися недостатньо завантаженими після проведення аналізу операційних витрат. Тому наша пропозиція – нарощувати обсяги виробництва.

ВИСНОВКИ

У роботі проаналізовано та враховано витрати на операційну діяльність, результатом чого є теоретичне узагальнення та практична реалізація. Висновки, зроблені в результаті цього аналізу, були такими:

1. Після вивчення численних тлумачень фундаментальної природи «витрат» можна визначити певні основні атрибути. А саме витрати характеризуються: включенням їх у собівартість; грошове вираження; використання ресурсів з метою отримання прибутку; розпорядження активами або збільшення зобов'язань, тим самим зменшуючи власний капітал. Крім того, видається доцільним розмежувати поняття «витрати» та «затрати» через їх різні визначення.

2. Завдяки систематичному підходу до групування операційних витрат ми надаємо широку класифікацію операційних витрат, засновану на поєднанні багатьох ознак групування, з одного боку, і типу групування, що включає дані зборів за напрямком використання;

3. Витрати підприємницької діяльності слід класифікувати за такими ознаками: за місцем виникнення виробничої собівартості продукції, за способом перенесення вартості на продукцію, за видом продукції, за відношенням. з процесом виробництва, за ступенем впливу обсягу виробництва на рівень собівартості, за календарним періодом, за видами плати.

4. Нормативно-правові положення бухгалтерського обліку та аналізу витрат операційної діяльності класифікуються за такими категоріями: за типом, рівнем, місцем розташування та роллю в регулюванні бухгалтерського обліку, фінансовій звітності, економічному контролі, за правозастосуванням, за групою.

5. Питання вдосконалення обліку прямих витрат є надзвичайно актуальним для таких підприємств, як [REDACTED] оскільки вони займають значну частку у собівартості продукції.

6. Першоджерелом визначення резервів збільшення прибутку та зниження собівартості продукції є інформація про собівартість продукції, у тому числі загальна. Ефективне прийняття управлінських рішень вимагає розуміння цих витрат. Хоча це важливо, вибір між основою розподілу та прямим розподілом може бути складним. При виборі відповідного методу розподілу необхідно враховувати не тільки характер виробничого процесу, але й галузь, в якій працює компанія. Прямі виробничі витрати є найбільш ефективним способом розподілу загальновиробничих витрат на основний бізнес.

7. Господарству необхідно розробити індивідуальний підхід до обліку витрат, щоб відповідати всім вимогам до якості продукції, оскільки існуюча організація цього не відповідає. Новий метод повинен давати повну інформацію. За наявності таких методів обліку це підвищить рівень конкурентоспроможності та рівень рейтингу серед інших підприємств. Зрештою, це дасть можливість підвищити ефективність ферми та якість продукції, яку вона виробляє.

8. Адміністративні витрати, інші операційні витрати та витрати на збут відносяться до рядка 2180 фінансової звітності малого підприємства, складеної згідно з Н(П)СБО 25 «Спрощена фінансова звітність». Проте ми вважаємо, що для кращого управління цими витратами кожному типу слід призначити окремі рядки. Усе це є частиною основного процесу складання фінансової звітності, яка може ефективно відображати фінансовий стан підприємства.

9. Доцільно вести аналітичний облік рахунку 91 «Загальновиробничі витрати». Це можна зробити, відкривши субрахунки, де перераховують усі статті витрат, а потім розподіляють витрати на постійні та змінні.

10. Щоб правильно оцінити собівартість виробництва нашої продукції, важливо вивчити кожен окремий компонент виробничих витрат і оцінити, чи слід включати його до прямих витрат. Непрямі витрати також відіграють важливу роль у визначенні загальної вартості нашої продукції, оскільки їх потрібно розподіляти між різними видами товарів і послуг.

11. На підприємстві [] важливо делегувати конкретні обов'язки для отримання істотних деталей щодо управління витратами та прийняття рішень щодо їх скорочення. В обов'язки повинні входити постачання предметів праці, виробництво, допоміжні виробництва, обслуговування виробничого процесу, реалізація готової продукції, а також управління як підрозділами компанії, так і компанією в цілому.

12. На підприємстві [] шляхом дослідження собівартості продукції та її зміни за аналізований період визначено найбільш ресурсоемні аспекти. Основними факторами були трудові та матеріальні витрати.

13. Виробничі потужності [] виявилися недостатньо завантаженими після проведення аналізу операційних витрат. Тому наша пропозиція – нарощувати обсяги виробництва.

KÖVETKEZTETÉS

A munka elméleti általánosítást ad, és új látásmódot kínál a tudományos probléma megoldásának módjaira, amely a működési tevékenység költségeinek elszámolásának és elemzésének javításában áll. Ez lehetővé tette a következő következtetések megfogalmazását:

1. A "költség" fogalmának különböző értelmezéseit tanulmányozva meg lehet különböztetni a költségek fő jellemzőit, nevezetesen: a költségek összege az önköltségi ár összetevője; pénzben kifejezve; az erőforrások felhasználása, a cél a profitszerzés; az eszközök elidegenítése, vagy a kötelezettségek növekedése, ami a saját tőke csökkenéséhez vezet, és úgy gondoljuk, hogy célszerű különbséget tenni a „költség” és a „ráfordítás” fogalmak között, mert eltérő jelentéssel bírnak;

2. A működési költségek csoportosításának rendszerezett megközelítései után a működési költségek általánosított osztályozását kínáljuk, amely egyrészt számos csoportosítási jellemző kombinációján alapul, másrészt a költségek irányaira vonatkozó adatokat tartalmaz. csoportosított költségtípusok alkalmazása;

3. Az üzemi tevékenység költségeit célszerű osztályozni az alábbi jellemzők szerint: a termékek előállítási költségeinek felmerülési helye szerint, a költségek termékekre történő áthárításának módja szerint, termékfajta szerint. , a termelési folyamathoz való viszony szerint, a termelés volumenének a költségek szintjére gyakorolt befolyásának mértéke szerint, a naptári időszak szerint, költségtípusonként.

4. A működési tevékenység költségelemzésének, elszámolásának normatív és jogszabályi rendelkezéseit a következő csoportokba kell besorolni: típusok szerint, szintek szerint, hely és szerep szerint a számvitel, pénzügyi beszámolás, gazdasági ellenőrzés szabályozásában, kötelező teljesítések szerint, csoportok.

5. A közvetlen költségek jelentős fajlagos súllyal bírnak a vállalkozások, köztük az termelési költségeiben, ezért számvitelük javításának kérdése rendkívül sürgető.

6. A termelési költségekkel kapcsolatos információk, beleértve az általános termelési költségeket is, fontosak a vezetői döntések meghozatalának folyamatában,

és ez a fő forrása a tartalékok meghatározásának a termékek (munkák, szolgáltatások) költségének csökkentésére és a vállalat nyereségének növelésére. A legnagyobb nehézségek az általános termelési költségek elosztási bázisának megválasztásában és terméktípusok közötti közvetlen elosztásában adódnak. A disztribúciós bázis kiválasztásakor nemcsak a gyártási folyamat sajátosságait kell figyelembe venni, hanem azt az iparágat is, amelyben a vállalat működik. A bázisvállalkozásnál az általános termelési költségek elosztásának leghatékonyabb módja a közvetlen termelési költségek.

7. Álláspontunk szerint az [] jelenlegi költségelszámolási szervezettsége nem képes minden termékminőségi költségelszámolási követelményt teljesíteni és a szükséges tájékoztatást maradéktalanul megadni. Ezért a gazdaságnak ki kell dolgoznia saját módszerét a minőségi költségek elszámolására, és biztosítani kell annak hatékony szervezését. Ez lehetőséget ad a gazdaság hatékonyságának, termékeinek minőségének, valamint a versenyképesség szintjének és a többi vállalkozás minősítésének növelésére.

8. Az alapvállalkozás a pénzügyi kimutatásokat az N(P)SBO 25 „Egyszerűsített pénzügyi kimutatások” szerint készíti el. A pénzügyi eredménykimutatás (kisvállalkozás pénzügyi kimutatásai) 2180. sorában az egyéb működési költségek szerepelnek, amelyek magukban foglalják az adminisztrációs költségeket, az értékesítési költségeket és az egyéb működési költségeket. Véleményünk szerint ezeknek a kiadásoknak minden típusához külön sorokat kell elkülöníteni, amelyek hozzájárulnak azok összegének hatékony kezeléséhez.

9. Javasoljuk a 91. „Általános termelési költségek” számla analitikus nyilvántartását a költségtételek listáját tartalmazó alszámlák nyitásával, valamint a ÁTK állandó és változóra bontásával.

10. A termékek előállítási költségének megalapozott kialakításához elemezni kell az egyes termelési költségek tételeit és azok közvetlen költségként való besorolásának lehetőségét, mivel a közvetett költségek bizonyos mértékig az előállítási költség értékét hozzák létre, mivel a terméktípusok (építési beruházások, szolgáltatások) közötti felosztásának szükségessége.

11. A költségek hatékony kezeléséhez, valamint a csökkentésével kapcsolatos döntések meghozatalához szükséges információk megszerzése érdekében az [] vállalkozásnál a következő felelősségi területeket célszerű felosztani: munkaerő-cikkek ellátása. , gyártás, segédgyártás, gyártási folyamat támogatása, kész gyártás megvalósítása, a cég részlegeinek és a cég egészének irányítása.

12. A termelési költségek szerkezetének, valamint a bennük a vizsgált időszakban bekövetkezett változásoknak a vizsgálata lehetővé teszi a leginkább tartalékigényes elemek azonosítását. Ezek az , [] vállalkozás anyag- és munkaköltségei.

13. Az [] működési költségeinek elemzése során megállapították, hogy a vizsgált vállalkozás termelési kapacitásai nincsenek teljesen kihasználva, ezért a termelési mennyiségek növelését javasoljuk.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Теплова Л.І. Облік витрат операційної діяльності. *«Сучасні тренди глобальної та національної економіки»*. Івано-Франківський навчально-науковий інститут менеджменту ТНЕУ. С133-135.
2. Бутинець Ф. Ф. Організація бухгалтерського обліку: [підручник для студентів спеціальності 7.050106 «Облік і аудит» вищих навчальних закладів] / [Бутинець Ф.Ф., Войналович О. П., Томашевська І. Л.] ; за редакцією д.е.н., проф., заслуженого діяча науки і техніки України Ф. Ф. Бутинця. - [4-е вид., доп. і перероб.]. - Житомир : ПП «Рута», 2006. - 528с.
3. Грицюк Е. О. Економіка підприємства : [навч. посібник] / Е. О. Грицюк. - К. : Дакор, 2009. - 304 с.
4. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>
5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 "Витрати" № 318 від 31.12.1999р. (зі змінами і доповненнями) URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>.
6. Зміст та класифікація витрат підприємства URL: https://pidru4niki.com/1044100353081/finansi/formuvannya_vitrat_pidpriyemstva
7. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>
8. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 21 "Вплив змін валютних курсів" URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0515-00#Text>
9. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 30 "Біологічні активи" URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1456-05#Text>

10. Про затвердження Методичних рекомендацій з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0294558-03#Text>
11. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>
12. Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку та Інструкції про його застосування URL: <https://www.buhoblik.org.ua/uchet/organizacziya-buxgalterskogo-ucheta/3282-nakaz-291.html>
13. Податковий кодекс України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
14. Досій Т.І. Методика аналізу витрат на виробництво та її удосконалення в сучасних умовах господарювання. Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки. 2012. №. 2. С. 356- 360.
15. Кузнецова С.О. Методичні аспекти проведення аналізу виробничих витрат підприємства в системі управління. Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. 2014. № 2. С. 93-101.
16. Кондрич В.І. Особливості теоретичних та методичних основ аналізу витрат виробництва на виноробному підприємстві. Вісник Одеського національного університету. Серія : Економіка. 2014. Т. 19, Вип. 2(3). С. 152-158.
17. Голубовський Л. Аналіз сучасних методів управління витратами. Галицький економічний вісник. 2010. № 1(26). С. 187-192.
18. МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ АНАЛІЗУ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВА Людмила Волинець /Стаття/ URL: <http://www.vtei.com.ua/doc/24032021/5/2.pdf>
19. Томчук О.Ф., Білокур А.Ю. Аналіз впливу формування витрат на результати фінансово-господарської діяльності підприємства. Сучасні агротехнології: тенденції та інновації: мат. Всеукр. наук.- практ. конф. (Вінниця, 17-18 листопада 2015 р.). Вінниця, 2015. Т.2. С. 257-259.

20. Сорока С. Сутність витрат: історичний аспект. Економічний аналіз. 2010. Випуск 6. С. 152-154.
21. Котляров М.Д. Концептуальні основи управління витратами суб'єктів господарювання в умовах удосконалення ринкових відносин. Актуальні проблеми економіки. 2015. № 9. С.43-47
22. Волков Д. П. Місце і роль операційної діяльності в системі підприємництва Вісник ждту (Економічні науки). 2010. № 3 (53) . С. 40-42
23. . Бутинець Т.А. Контроль внутрішньогосподарський чи внутрішній. Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. Міжнародний збірник наукових праць. вип. 2. Житомир: ЖДТУ, 2009.
24. Бухгалтерський облік. Адміністративні витрати: характеристика та види. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/accountant/17200/>
25. Формування витрат на збут URL: <https://online.dtki.ua/2012/special-8/65775>
26. Партин Г.О.Управління витратами підприємства: концептуальні засади, методи та інструментарій : монографія. К.: УБС НБУ, 2008. 219 с
27. Задорожний З.В Проблеми законодавчого регулювання бухгалтерського обліку в Україні. Економічний аналіз: зб. Наук. праць каф. екон. аналізу Терноп. нац. екон. ун-ту. Тернопіль, 2009. Вип. 4. с.350-353.
28. . Задорожний З.В. Про предмет і метод внутрішньогосподарського обліку. Вісник ТНЕУ. 2007. №1. С. 62-71.
29. Міжнародні стандарти фінансової звітності (International Financial Reporting Standards)URL:http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/archive/main?cat_id=240945
30. НЕДОШИТКО Юлія Павлівна Методика та організація обліку і аналізу операційних витрат підприємства / Methods and organization of accounting and analysis of operation expenses of the enterpris
31. Про фермерське господарство URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/973-15#Text>

32. ФЕРМЕРСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО: ЙОГО СУТНІСТЬ, ОЗНАКИ ТА ПРАВОВІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ URL: <https://msd.in.ua/fermerske-gospodarstvo-jogo-sutnist-oznaki-ta-pravovi-zasadi-funkcionuvannya/>
33. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>
34. Про затвердження Методичних рекомендацій з формування собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості: наказ Міністерства промислової політики України від 09.07.2007р. №373. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0373581-07>.
35. Фаріон В.Я. Собівартість як економічна категорія та особливості її формування на підприємствах спиртової галузі. Економічний аналіз : зб. наук. праць каф. екон. аналізу Терноп. нац. екон. ун-ту. Тернопіль, 2010. № 6. С. 159-162. URL: <http://library.tneu.edu.ua>.
36. Закону України «Про оплату праці» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/108/95-%D0%B2%D1%80#Text>
37. Бутинець Ф.Ф. Витрати виробництва та їх класифікація для потреб управління. Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. 2012. № 1. С.11-15.
38. ВИТРАТИ НА ОПЛАТУ ПРАЦІ ЯК ЕКОНОМІЧНЕ ПОНЯТТЯ ТА ОБ'ЄКТ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ВІСНИК ЖДТУ. 2013. № 1 (63) СЕРІЯ: Економічні науки URL: <https://eztuir.ztu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/2469/14.pdf?sequence=1>
39. Джерела аудиторських доказів перевірки необоротних активів URL: https://pidru4niki.com/1151051363484/buhgalterskiy_oblik_ta_audit/dzherela_auditorskih_dokaziv_perevirki_neoborotnih_aktiviv
40. Рахунок 66. Розрахунки за виплатами працівникам URL: <https://kodeksy.com.ua/buh/plan-rahunkiv/class-6/rahunok-66.htm>

41. Склад витрат, що включаються до собівартості продукції URL: https://lubbook.org/book_268_glava_49_9.1.Sklad_vitrat_shho_vkljuch.html
42. Загальновиробничі витрати Загальновиробничі витрати. Податки & бухоблік, № 99, Грудень, 2019 | Factor URL: <https://i.factor.ua/ukr/journals/nibu/2019/december/issue-99/article-105873.html>
43. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ВИТРАТ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/11/157.pdf>
44. ДОСЛІДЖЕННЯ ПИТАННЯ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ВИТРАТ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ Гриценко О.І. STUDY ON IMPROVING THE OPERATING EXPENSES ACCOUNTING Gritsenko O.I. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/141457025.pdf>
45. Гриценко, О.І. Проблеми організації планування витрат на якість обслуговування [Текст] / О.І. Гриценко // Інноваційна економіка. Всеукраїнський науково-виробничий журнал. – Тернопіль. - 2012. - № 10 (36). - С. 286-289
46. Мних Є.В. Економічний аналіз : підручник. Київ: Знання, 2011. 630 с.
47. МЕТОДИКА АНАЛІЗУ ВИТРАТ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА ТА НАПРЯМИ ЙОГО УДОСКОНАЛЕННЯ Томчук О.Ф. URL: <http://socrates.vsau.org/repository/getfile.php/24993.pdf>
48. Томчук О.Ф., Білокур А.Ю. Аналіз впливу формування витрат на результати фінансово-господарської діяльності підприємства. Сучасні агротехнології: тенденції та інновації: мат. Всеукр. наук.- практ. конф. (Вінниця, 17-18 листопада 2015 р.). Вінниця, 2015. Т.2. С. 257-259.
49. Гайдаєнко О., Малицька І. Аналіз витрат підприємства та їх структуризація. ОБЛІК. ЕКОНОМІКА. МЕНЕДЖМЕНТ: наукові нотатки, Міжнародний збірник наукових праць. 2016 . Випуск 1 (9). Частина 1 . С. 79-84.

50. Гадзевич О.І. Основи економічного аналізу і діагностика фінансово-господарської діяльності підприємств: навч. пос. Київ: Кондор, 2017. 180 с.

51. Томчук О.Ф., Чорната Т.П. Інтерпретація непрямих витрат та їх вплив на фінансові результати підприємства. Інфраструктура ринку. 2017. № 3. URL: <http://www.market-infr.od.ua/uk/3-2017>.

52. ОПТИМІЗАЦІЯ ВИТРАТ ДІЯЛЬНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВІ А. Є. БЕНЬКОВИЧ, І. М. ЛОМТЄВА, М. П. СНАЧОВ Збірник наукових праць Дніпропетровського національного університету залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна «Проблеми економіки транспорту», 2017, вип. 13.

53. Колісник Г. М. Складові системи управління витратами підприємницьких структур [Електронний ресурс] / Г. М. Колісник // Економічний вісник університету ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний ун-т ім. Г. Сковороди». – 2011. – Вип. 17/2. – С. 66–69. – URL: <http://www.uk.xpdf.ru/5ekonomika/1711469-1-udk-65-336-kolisnik-kandidat-ekonomichnih-nauk-docent-kafedri-obliku-audituzakarpatskogo-derzhavnogo-universitetu.php>

54. Косинська О. В. Оптимізація витрат як засіб підвищення прибутковості підприємств [Електронний ресурс] / О. В. Косинська // Формування ринкових відносин в Україні. – 2011. – № 7(122). – С. 106-110. – Електрон. аналог друк. вид.: URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/frvu_2011_7_25.pdf

55. Попович Г. В. Оптимізація витрат підприємства, як важливий фактор підвищення конкурентоспроможності URL: http://www.rusnauka.com/15_APSN_2011/Economics/14_87797.doc.htm

ДОДАТКИ

АНОТАЦІЯ

Балла Д. Бухгалтерський облік та аналіз витрат операційної діяльності суб'єктів господарювання. Кваліфікаційна робота на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування», освітня програма "Облік і оподаткування". Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II. Берегове, 2023.

Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи становить 76 сторінок, на яких представлено 12 таблиці, 8 малюнки і 3 додатків.

Ключові слова: витрати, операційні витрати, операційна діяльність, аналіз, бухгалтерський облік.

В першому розділі кваліфікаційної роботи розкрито теоретичні основи обліку та аналізу витрат операційної діяльності підприємства. У другому розділі проаналізовано методика обліку витрат [REDACTED], та розкрито напрями удосконалення обліку витрат на фермерському господарстві. У третьому розділі розкрито методика та техніка аналізу витрат, а також запропоновано шляхи та резерви оптимізації витрат на [REDACTED]

У дипломній роботі представлені висновки по обліку та аналізу витрат операційної діяльності [REDACTED]. Проведений аналіз процесів обліку витрат на господарстві та їхнє удосконалення. Надані практичні рекомендації щодо вдосконалення обліку та аналізу витрат, а також оптимізації витрат на [REDACTED].

ABSZTRAKT

Balla D. Az üzemi tevékenység költségeinek számvitele és elemzése gazdasági entitásoknál. *Az első BSC szintű felsőoktatási képesítés megszerzéséhez szükséges diplomamunka a 071-es "Számvitel és adózási" szakirányon, az "Számvitel és adózási" oktatási programban.* II Rákóczi Ferenc Kárpátjai magyar főiskola. Beregszász, 2023.

A dolgozat bevezetőből, három fejezetből, következtetésekből, a felhasznált források felsorolásából és mellékletekből áll. A munka teljes terjedelme 76 oldal, mely 12 táblázatot, 8 ábrát és 3 mellékletet tartalmaz.

Kulcsszavak: költségek, operatív költségek, operatív tevékenység, elemzés, számvitel.

A minősítő munka első részében a vállalkozás működési tevékenységének számvitelének és költségelemzésének elméleti alapjait tárjuk fel. A második fejezetben az [] költségelszámolási módszerét elemezzük, és feltárjuk a gazdaság költségelszámolásának javítási irányait. A harmadik fejezetben bemutatjuk a költségelemzés módszerét és technikáját, valamint javaslatot teszünk az [] költségoptimalizálásának és tartalékoptimalizálásának módjaira.

A kutatás következtetéseket ad az [] működési költségeinek elszámolására és elemzésére vonatkozóan. Megtörtént a gazdaságon belüli kiadások elszámolási folyamatainak és azok javításának elemzése. Gyakorlati ajánlásokat adtunk az [] számviteli és költségelemzési fejlesztésére, valamint a költségoptimalizálásra.

ABSTRACT

Balla D. Accounting and analysis of operating expenses of business entities. *The bachelor's level thesis required for obtaining the first level of higher education in the field of 071 "Accounting and Taxation," within the educational program "Accounting and Taxation."* Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian college of higher education, Beregovo, 2023.

The thesis consists of an introduction, three sections, conclusions, a list of used sources and appendices. The total volume of work is 76 pages, which contain 12 tables, 8 figures and 3 appendices.

Keywords: costs, operating costs, operational activity, analysis, accounting.

In the first section of the qualification work, the theoretical foundations of accounting and cost analysis of the enterprise's operational activities are disclosed. In the second chapter, the method of cost accounting of [REDACTED] is analyzed, and directions for improving cost accounting at the farm are revealed. In the third chapter, the method and technique of cost analysis is revealed, as well as ways and reserves of cost optimization for the [REDACTED] are proposed.

The thesis presents conclusions on the accounting and analysis of the costs of the operational activities of the [REDACTED]. The analysis of the processes of accounting of expenses on the farm and their improvement was carried out. Practical recommendations are provided for improving accounting and cost analysis, as well as cost optimization for [REDACTED].

Ім'я користувача:
Потоки Габор Федорович

Дата перевірки:
30.05.2023 13:33:00 CEST

Дата звіту:
30.05.2023 15:33:34 CEST

ID перевірки:
1015320880

Тип перевірки:
Doc vs Internet + Library

ID користувача:
100011748

Назва документа: Дипломна Балла 26052023

Кількість сторінок: 80 Кількість слів: 15404 Кількість символів: 120517 Розмір файлу: 1.39 MB ID файлу: 1014989656

25.6% Схожість

Найбільша схожість: 7.02% з Інтернет-джерелом (http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/36924/1/Nedoshitko_OP..

24.1% Джерела з Інтернету

960

Сторінка 82

6.95% Джерела з Бібліотеки

39

Сторінка 107

0% Цитат

Вилучення цитат вимкнене

Вилучення списку бібліографічних посилань вимкнене

31.7% Вилучень

Деякі джерела вилучено автоматично (фільтри вилучення: кількість знайдених слів є меншою за 8 слів та 0%)

Немає вилучених Інтернет-джерел

31.7% Вилученого тексту з Бібліотеки

1

Сторінка 107

Модифікації

Виявлено модифікації тексту. Детальна інформація доступна в онлайн-звіті.

Замінені символи

4